

F568

1994 JAN 3 1

H

ORSZÁGOS ORVOSTUDOMÁNYI
INFORMÁCIÓS INTÉZET ÉS KÖNYVTÁR

ORVOSI KÖNYVTÁROS

1993. 33. évfolyam

2. szám

 medinfo

ORSZÁGOS ORVOSTUDOMÁNYI
INFORMÁCIÓS INTÉZET ÉS KÖNYVTÁR

ORVOSI KÖNYVTÁROS Medical Librarian

1993. 33. évfolyam 2. szám

Budapest

Szerkesztő:
dr.Koltay Tibor

Szerkesztőség:

Országos Orvostudományi Információs Intézet és Könyvtár (Medinfo)
Budapest, VIII., Szentkirályi u. 21.
1444 Budapest, Pf. 278.

Számunk munkatársai:

Ann CARLSON, a Northeastern Ohio University College of Medicine könyvtárosa, Rootstown, Ohio, Amerikai Egyesült Államok; dr. KOLTAY Tibor, az Orvosi Könyvtáros szerkesztője, Budapest; Diane K. KOVACS, a Kent State University könyvtárosa, Kent, Ohio, Amerikai Egyesült Államok; KOVÁCS (D) Katalin, az Országos Széchényi Könyvtár, KMK főmunkatársa, Budapest; MIKULÁS Gábor, a Kecskeméti Tanítóképző Főiskola könyvtárosa, Kecskemét; TÓSZEGI Zsuzsanna, Országos Széchényi Könyvtár, Budapest; dr. Z.KARVALICS László a Budapest Műszaki Egyetem Társadalmi Informatika Osztály adjunktusa, Budapest.

A cikkek szerzőik véleményét tükrözik, ami nem mindig azonos a szerkesztők véleményével.

HU ISSN 0030-6010

Felelős kiadó:
dr. Fedinecz Sándor

TARTALOM

Szerkesztőségi közlemény	57
Diane K. KOVACS, Ann CARLSON: Egészségügyi információ-források a BITNET/EARN és az Internet hálózatokon	59
Z.KARVALICS László: Az informatikus keresése	85
MIKULÁS Gábor: Marketing a könyvtárban	95
TÓSZEGI Zsuzsanna: Az NPA CD-ROM adatbázis használata az orvosi könyvtárakban	103
Referátumok - szemlék	
Medlib-L: Ismétlődés és sokféleség (KOLTAY Tibor)	114
Kórházi könyvtárak a betegközpontú egészségügyi ellátásban: A Brandon/Hill-féle ajánlóbibliográfia bevezető tanulmánya alapján (KOVÁCS (D) Katalin)	121
Dee Ch., Blazek R.: Information needs of the rural physician: a descriptive study (A falusi orvosok információs igényei.) (Ref. KOLTAY Tibor)	125
"Színes oldal"	
Online kapcsolat a Time magazinnal (KOVÁCS (D) Katalin)	127
Felhasználók, vigyázat! Itt az új számítógépes "szenvedélybetegség": a virtuális valóság (KOVÁCS (D) Katalin)	128

CONTENTS

Editorial

Diane K. KOVACS, Ann CARLSON: Resources for the health sciences on the BITNET/EARN and the Internet	59
László Z. KARVALICS: Looking for the specialist of informatics	85
Gábor MIKULÁS: Marketing in the library	95
Zsuzsanna TÓSZEGI: Using the NPA (database of foreign periodicals in Hungarian libraries) CD-ROM in health sciences libraries	103

Abstracts and reviews

Medlib-L: recurrence and diversity (Tibor KOLTAY)	114
Hospital libraries for the patient-centered health care: On the basis of the introduction to Brandon A.N., D.R.Hill: Selected list of books and journals for the small medical library (Katalin (D) KOVÁCS)	121
Dee Ch., Blazek R.: Information needs of the rural physician: a descriptive study (Tibor KOLTAY)	125
Time online (Katalin (D) KOVÁCS)	127
Germain, E.: In the jungle of MUD (Katalin (D) KOVÁCS)	128

SZERKESZTŐSÉGI KÖZLEMÉNY

Előző számunkban fontos szerepet kaptak a hálózatokon elérhető információforrások. Ígéretükhöz híven amerikai szerzőink terjedelmes írással jelentkeztek. A szerzőpáros egyik tagja Diane Kovacs nem magyar, csupán férje magyar származású. Nevét azonban világszerte ismerik a hálózatok bűvárai. Túlzás nélkül mondhatjuk, hogy ő azok közé a kevesek közé tartozik, akik (főként elektronikus) publikációikkal és szerkesztői munkájukkal érdemben tettek azért, hogy a Kenti Állami Egyetemet ne csak mint az 1970-es vietnami háború-ellenes tüntetés és az azt követő atrocitás színhelyét, vagy - hogy pozitív példát is említsünk - a Folyadékkristály Kutatóintézet székhelyét, továbbá a Gombocz-ösztöndíjasok "hazáját" ismerjék. Szerzőtársa pedig annak az a orvosi karnak a könyvtárában dolgozik, amelyet négy Északkelet-Ohioi egyetem tart fenn, és amelyről éppen a Gombocz-ösztöndíj kapcsán olvashattunk az Orvosi Könyvtáros hasábjain.

A hálózatok, a számítógépesítés új szakembereket is követel. Ezért különösen érdekes Z.Karvalics László írása, amelyben a "jelző nélküli" informatikus szakember jellemzőit és kialakulóban levő képzését mutatja be. Z.Karvalics László is résztvevője volt annak az úttörő konferenciának, amelyen a szervezők - képletesen szólva - egy asztalhoz akartak ültetni elméleti filozófusokat, a hálózatok iránt elkötelezett könyvtárosokat, a különböző társadalomtudományok területéről a számítógépalkalmazókat és a témában érdekelt más "tudományközi kutatókat". A kérdés tehát időszerű, még ha szokatlan is, hogy lapunkban is napirendre kerül.

Ugyancsak egy nemrég lezajlott és az előzőnél szélesebb nyilvánosságot kapott konferencia teszi különösen aktuálissá Mikulás Gábor írásának megjelentetését. A Könyvtári Kamara angliai előadókkal megrendezett menedzsment-konferenciájáról van szó, ahol a marketing

fontosságáról is sok minden elhangzott. A marketingről ír tehát Mikulás Gábor, akit úgy ismerhetünk, mint ennek a szemléletnek egyik legelkötelezettebb képviselőjét.

Tószegi Zsuzsát a legtöbbeknek aligha kell bemutatnunk, hiszen ha személyében nem is, de munkája révén sokan ismerik. A nemrég megjelent NPA CD-ROM-ról olvashatunk tőle, útmutatást kapva e fontos forrás gyakorlati használatáról.

A referátumok között két, hírértékű írás ismét a hálózatokhoz kapcsolódik, de - talán a megszokottól eltérő módon - "színes oldalként", nem szigorúan vett szakmai tartalommal.

Egészségügyi információ-források a BITNET/EARN és az Internet hálózatokon

Diane K. KOVACS
Kent State University
Kent, OH

Ann CARLSON
Northeastern Ohio University College of Medicine
Rootstown, OH

Bevezetés

Cikkünkkel az egészségügyben dolgozó tudományos és gyakorlati szakembereket kívánjuk bevezetni a BITNET/EARN és az Internet hálózatokon elérhető források világába. A leguniverzálisabbak és egyúttal könnyen elérhetőek ezek közül azok, amelyek az elektronikus levelezésre épülnek. Akinek hozzáférése van valamilyen hálózathoz, az egyúttal hozzáfér elektronikus levelezéshez is. Az angolul is számtalan néven nevezett (e-conferences, discussion lists, listserv lists, listearn lists, mailing lists, newsgroups, interest groups, electronic fora) elektronikus vitafórumok, levelező csoportok fognak ennek a cikknek a középpontjában állni.

A BITNET/EARN és az Internet hálózatok rövid áttekintésével kezdjük írásunkat.

Ahhoz, hogy a hálózatokat használni tudjuk, nem szükséges a hozzájuk tartozó technológia alapos ismerete. Inkább három alapvető kérdésre koncentrálnunk majd: Mit takar a hálózatok fogalma? Miért érdemes időt fordítani arra, hogy megismerkedjünk velük? Milyen forrásokat bocsátanak rendelkezésünkre?

Cikkünk második részében az egészségügy szakembereinek érdeklődésére számot tartható elektronikus vitafórumokat és folyóiratokat mutatjuk be.

Hálózatok és kapcsolódás

A hálózatok számítógépek egymással összekapcsolt csoportjai. A hálózatok lehetnek viszonylag kis méretűek, azaz helyi hálózatok és egészen nemzetközi, nagyméretű hálózatokká nőhetnek, olyanokká, mint pl. a BITNET/EARN vagy az Internet. A hálózatok egymással kapuszolgálatok (gateways) útján kommunikálnak. Az ilyen kapuszolgálatot olyan számítógépek látják el, amelyek különböző hálózatok között képesek információt továbbítani.

A kapuszolgálatok alkalmazásának legegyszerűbb, de egyúttal leghatékonyabb példája az elektronikus levelezés. Egy hálózat gyakorlatilag bármely pontjáról (végállomásáról) küldhetünk elektronikus levelet bármely másik hálózat tetszés szerinti pontjára. Egyetlen olyan szolgáltatás van, amelyik majdnem teljesen univerzális: az elektronikus posta, amelyet a hálózatokat összetartó "ragasztóanyagának" is tekinthetünk.

A BITNET és az EARN hálózatban a számítógépeket telekommunikációs kapcsolatok útján fűzik össze egymással. A BITNET és az EARN hálózatok e célból az ún. RSCS protokollt használják. Az RSCS lehetővé teszi az elektronikus levelezést és az interaktív üzenetküldést. Az elektronikus levelezésre épülő vitafórumok és elektronikus folyóiratok a BITNET/EARN hálózatokon elérhető források közül talán a legfontosabbak. Az ezeken a hálózatokon használatos ún. Listserv szoftvert Eric Thomas fejlesztette ki. A Listserv szoftver lehetővé teszi a tranzakciók automatikus archiválását és az archívumok kulcsszavas keresését az LDBASE programmal.

Az Internet hálózatban a kapcsolódást a számítógépeknek a TCP/IP protokoll alapján történő egyenkénti összekapcsolása biztosítja. Az Internetben is lehetőség van az elektronikus levelezésre, de sokkal több más funkciója is van, így a Telnet és az FTP. A Telnet parancs lehetővé teszi, hogy (arra a számítógépre érvényes) felhasználói azonosító nélkül, vagy vendégként is interaktív kapcsolatba lépjünk távoli számítógépekkel. A Telnet paranccsal nézhetünk meg például távoli online könyvtári katalógusokat.

Az FTP nemcsak két számítógép ilyen összekapcsolódását teszi lehetővé, hanem a belépés mellett módot ad arra is, hogy a meghívott számítógépről fájlokat vigyünk át a sajátunkra.

Elektronikus vitafórumok és elektronikus folyóiratok

A kollégákkal való kommunikáció sok tudományterületen mindig is az információ elsődleges forrása volt. A múltban az egészségügyi szakemberek a papíralapú levelezésre, telefonbeszélgetésekre és konferenciákra támaszkodtak a legfrissebb információ megszerzésében. Azoknak a körében, akik a BITNET/EARN, vagy az Internet hálózathoz hozzáférnek, az elektronikus vitafórumok és folyóiratok egyre népszerűbbek lesznek. A kommunikáció ugyanis azonnali lehet, gyorsabb, mint a hagyományos posta és kényelmesebb is, mint a telefon.

Az elektronikus vitafórumok lehetőséget adnak a konferenciákhoz hasonló információcserére, de nem kell költenünk az utazásra. Az elektronikus folyóiratok olyan publikációs mechanizmust nyújtanak, amely gyorsabb és potenciálisan magasabb színvonalú információt nyújt, mint a hagyományos folyóiratok.

Az elektronikus vitafórum olyan csoportos eszmecsere, amely elektronikus levelek segítségével zajlik a számítógépes hálózatokon. Lehet informális, amikor egy-egy kisebb csoport tagjai üzeneteiket az összes többi résztvevőnek címzik. Lehet a kommunikáció formálisabb is, amikor egy nagyobb csoport vitáját egy hivatalos (vagy félhivatalos) moderátor, sőt esetenként szerkesztő irányítja. Az ő feladata, hogy összegyűjtse a fórumnak küldött leveleket, megnézze, vannak-e velük problémák, majd elküldje őket az összes résztvevőnek.

Egy vitafórum folytatódhat korlátlan ideig, vagy lehet időleges is. Formája is sokféle lehet. Mi a tág értelemben vett "tudományos" vitafórumokkal foglalkozunk. Az elektronikus folyóiratok - abban a formájukban, ahogy ezek a hálózatokon megjelennek - erősen formalizált vitafórumok, amelyek szerkesztési elveikben hasonlítanak nyomtatott társaikhoz.

A Medlib-L vitafórum elengedhetetlen az egészségügy területén dolgozóknak. A Medlib-L-re való feliratkozást az 1. táblázat mutatja be.

Keresés az elektronikus vitafórumok anyagában

A Listserv program alapján működő fórumok levelei automatikusan archiválhatók. Ezekben az archívumokban aztán kulcsszavak segítségével, a fórumot működtető Listserv-számítógépnek küldött, megfelelően megformált elektronikus levél útján keresést végezhetünk. A 2. táblázat mutatja a Medlib-L alapvető keresési lépéseit az UBVM Listserv (List-

serv@ubvm.bitnet*) számítógépen. Ezeket a lépéseket bármely Listserv-alapú fórum keresésére lehet használni, ha a Medlib-L nevet a megfelelő fórum nevével és a Listserv címét is a megfelelővel helyettesítjük.

Következtetések

A Bitnet/EARN és az Internet igen sok értékes információt nyújt a kapcsolódáshoz és információcseréhez. Azok az egészségügyi szakemberek, akik szánnak egy kis időt a "hálózati" tevékenységre, cserébe aktuális és könnyen elérhető információhoz jutnak hozzá. Az az eszmecsere, amelyet az elektronikus vitafórumok tesznek lehetővé és amelynek útján a világ minden tájáról származó kollégáinkkal kerülhetünk kapcsolatba, értékes forrása a hálózaton elérhető források megismerésének is. Ennél is fontosabb, hogy ezek a fórumok összehozzák a fizikailag egymástól távol álló kollégákat, akik így megoszthatják egymással elképzeléseiket és ötleteiket.

Irodalom

Kovacs, D.K. et al: Directory of Scholarly E-Conferences. 7th edn. **

*A BITNET számítógépeknek Magyarországról küldött üzenetek címzésekor a számítógép neve után általában célszerű a .BITNET utótagot tenni, vagy az Interneten használatos címzést alkalmazni.

**Ez az 1993-as hálózati változat a következő elektronikus levél küldésével kapható meg.

Címzett: **LISTSERV@KENTVM**

A subject rovatot üresen kell hagyni.

Üzenet: **GET ACADLIST README.**

Az acadlist readme fájlból megtudható, hogyan kapjuk meg a kalauzt, amely ugyancsak elérhető anonymous ftp-vel a ksuva.kent.edu számítógépről, a library alkönyvtárból.

Nyomtatott formában az Association of Research Libraries adja ki: Directory of Electronic Journals, Newsletters, and Academic Discussion List, 3rd edn.

Krol, Edward.: The Whole Internet User's Guide & Catalog. O'Reilly & Associates, Inc., 1992.

Quarterman. J.S.: The Matrix: Computer Networks and Conferencing Systems Worldwide, Digital Press, 1990.

Rogers, S.J., Hurt, C.S.: How Scholarly Communication Should Work in the 21st Century. College and Research Libraries, 1990,51,1,5-8.

Tennant, R., Ober, J., Lipow, A.G.: Crossing the Internet Threshold: An Instructional Handbook. Berkeley, CA.: Library Solutions Press, 1993.

Vitaforumok az orvosi gyakorlat és kutatás köréből*

Ezt a szekciót Jeanne Langendorfer, Kent State University állította össze (jlangend@kentvm vagy landgend@kentvm.kent.edu)

Jelmagyarázat**

LN: Név

TI: Téma

SU: Milyen elektronikus címen lehet feliratkozni

ED: Szerkesztett-e?

AR: Archivált-e? Ha igen, milyen gyakorisággal?

MO: Moderátor, szerkesztő stb.

SA: Intézményi háttér

KE: Tárgyszavak

*Forrás: The Directory of Scholarly Electronic Conferences, 7th. edn., Copyright 1993 Diane K. Kovacs, The Directory Team, Kent State University Libraries. E kalauz hálózatos változatából vagy egyes tételeiből belső felhasználásra egypéldányos másolatot készíthetnek személyek, könyvtárak, oktatási és kutató intézmények. A kalauz, vagy annak tartalma más módon nem reprodukálható és nem újrapiálható részben, vagy egészben, nyomtatott, vagy elektronikus formában Diane K. Kovacs, Kent State University Libraries engedélye nélkül.

**A magyarázatokat igyekeztünk minél teljesebben lefordítani, de sok kifejezés, fogalom esetében nem mindig ez látszott a legcélszerűbbnek, így több minden angolul szerepel, ami különösen az intézmények neveinek esetében gyakori. (A Szerk.)

Orvosi gyakorlat/Egészségügyi dolgozók/Páciensek

LN: AIDS@RUTVM1

TI: A Usenet Sci.Med.AIDS Newsgroup redisztribúciós listája

SU: (Bitnet) LISTSERV@RUTVM1, (Internet) LISTSERV@RUTGERS.EDU

ED: Igen

AR: Nem

MO: Dan Greening (Internet) DGREEN@CS.UCLA.EDU - Michael Smith (Bitnet)

MNSMITH@UMAECs

SA:

KE: AIDS

LN: AIDS-STAT@WUBIOS.WUSTL.EDU [aids-stats néven is szerepelhet]

TI: AIDS statisztikákat terjeszt különböző ügynökségek, így mindenk előtt a Center for Disease Control kiadásában megjelenő Monthly AIDS Surveillance Report alapján.

SU: (Internet) AIDS-STAT-REQUEST@WUBIOS.WUSTL.EDU

ED:

AR:

MO: David Dodell (Internet) DDODELL@STJHMC.FIDONET.ORG

SA:

KE: AIDS, Statisztika, Center for Disease Control

LN: ALS

TI: Miatrófiás laterális szklerózis vitafóruma világszerte: páciensek, vitacsoportok és a betegeket támogató szervezetek, klinikák, kutatók stb számára. Bárki csatlakozását szívesen veszik. Nem a LISTSERV működteti.

SU: Keresse a moderátort.

ED:

AR:

MO: Bob Broedel (Internet) BRO@huey.met.fsu.edu

SA:

KE: Miatrófiás laterális szklerózis

LN: ANCHODD@CC.UTAS.EDU.AU

TI: Az Australian National Clearinghouse on Drug Development információkat cserél gyógyszerkutatókkal.

SU: (Internet) LISTSERV@CC.UTAS.EDU.AU

ED: Nem

AR: Igen, Heti

MO: Stuart McLean (Internet) S.MCLEAN@PHARM.UTAS.EDU.AU

SA: Centre for Pharmacology, Medicinal Chemistry and Toxicology at the University of Tasmania The Royal Australian Chemical Institute RACI (Division of Medicinal and

Agricultural Chemistry) The Australasian Society of Clinical and Experimental Pharmacologists and Toxicologists (ASCEPT) and The Australian Pharmaceutical Sciences Association (APSA)

KE: Gyógyszerek, Ausztrália

LN: AYURVEDA@NET.COM.COM

TI: Eszmecsere az Indiában legalább 500 éve gyakorolt ayurvedáról.

SU: ayurveda-request@netcom.com

ED:

AR:

MO: Paul E. Hoffman (Internet) phoffman@netcom.com

SA:

KE: Ayurveda

LN: C+HEALTH@IUBVM

TI: Számítógépek és egészség

ED: Nem

AR: Igen, Havi

MO: Mark Sheehan (Internet) SHEEHAN@UNIX.PPP.UCS.INDIANA.EDU vagy SHEEHAN@BRONZE.UCS.INDIANA.EDU

SA:

KE: Számítógépek, Egészség

LN: CLAN@FRMOP11

TI: Cancer Liaison and Action Network

SU: (EARN) LISTSERV@FRMOP11, (Internet) LISTSERV@FRMOP11.CNUSC.FR

ED: Nem

AR: Igen, Havi, Csak előfizetőknek

MO: Jean-Claude Salomon (Bitnet) SALOMON@FRMOP11

SA:

KE: Rák

LN: CPRI-L@UKANAIX.CC.UKANS.EDU

TI: Az 1992-ben alakult CPRI-L nyilvános fórum az egészségügyi dolgozók, páciensek és kutatók számára. Témája a telekommunikáció szerepe a szociális és egészségügyi ellátás területén, számítógépes betegdokumentáció.

SU: (Internet) LISTSERV@UKANAIX.CC.UKANS.EDU

ED: Igen

AR:

MO: Deanie French (Internet) DV02@academia.swt.edu

SA:

KE:

LN: DRUGABUS@UMAB

TI: Drug Abuse Education Information and Research.

SU: (Bitnet) LISTSERV@UMAB, (Internet) LISTSERV@UMAB.UMD.EDU

ED: Nem

AR: Igen, Havi

MO: Trent Tschirgi (Bitnet) TTSCHIRG@UMAB - Anthony Tommasello (Bitnet) TTOMMASE@UMAB

SA:

KE: Gyógyszerekkel való visszaélés, Egészségnevelés, Kutatás

LN: FAMILY-L@MIZZOU1

TI: A családorvoslást tudományos alapon vizsgálja.

SU: (Bitnet) LISTSERV@MIZZOU1, (Internet) LISTSERV@MIZZOU1.MISSOURI.EDU

ED: Nem

AR: Igen, Havi

MO: Joe Stanford (Bitnet) FCMJOE@MIZZOU1

SA:

KE: Családorvoslás

LN: GERINET@UBVM

TI: Geriátriai vitafórum az idősek jól-léte iránt érdeklődők számára.

SU: (Bitnet) LISTSERV@UBVMS, (Internet) LISTSERV@UBVM.CC.BUFFALO.EDU

ED: Nem

AR: Igen, Havi

MO: J. Phillip Miller (Internet) PHIL@WUBIOS.WUSTL.EDU

SA:

KE: Gerontológia, Geriátria, Gondozás

LN: GRADNRSE@KENTVM

TI: Gyakorló nővérek fóruma, ahol kollégáiknak ötleteket adhatnak és kollégáiktól elleshetik a gyakorlati problémák megoldásait.

SU: (Bitnet) LISTSERV@KENTVM, (Internet) LISTSERV@KENTVM.KENT.EDU

ED: Igen

AR: Igen, Heti

MO: Linda Thede, RN, MSN (Bitnet) LTHEDE@KENTVM, (Internet) LTHEDE@KENTVM.KENT.EDU

SA:

KE: Ápolás

LN: HL-7@VIRGINIA.EDU

TI: HL-7 (Health Level Seven) interfész protokoll

SU: (Internet) HL-7-REQUEST@VIRGINIA.EDU
 ED: Nem
 AR: Nem
 MO: David John Marotta (Internet) DJM5G@VIRGINIA.EDU
 SA: University of Virginia
 KE: HL-7, Health Level Seven

LN: HSPNET-L@ALBNYDH2

TI: Kórházi számítógéphálózatok vitafóruma, havi digest-je és adatbázisa. A fórum hangsúlyozza a vidéki kórházak konzultációs szerepének a főbb orvosi centrumokhoz való csatlakozás útján történő helyreállítását és kibővítését. A HSPNET-D a HSPNET-L digest-je.

SU: Keresse a moderátort.

ED: Igen

AR: Igen, Külön

MO: Donald F. Parsons, MD (Bitnet) DFP10@ALBNYDH2 vagy DFP10@ALBNYVM1

SA:

KE: Számítógéphálózatok, Vidéki kórházak

LN: ICECA@RUTVM1

TI: Az International Committee for Electronic Communication on AIDS (ICECA) az AIDS-szel kapcsolatos elektronikus kommunikáció nemzetközi koordinációját ösztönzi.

SU: (Bitnet) LISTSERV@RUTVM1, (Internet) LISTSERV@RUTGERS.EDU

ED: Nem

AR: Igen

MO: Michael Smith (Bitnet) MNSMITH@UMAECs vagy MSMITH@AMHERST

SA:

KE: AIDS

LN: IMMUNE@WEBER.UCSD.EDU

TI: Az immunrendszer rendellenességeit vizsgálja, támogatást nyújt a betegek, családtagjaik önségítő csoportjainak, az egészségügyi dolgozóknak. A rendellenességek magukba foglalják a krónikus fáradtsági szindrómát, a candidiasist, lupus-okat, az Epstein-Barr szindrómát és a multiplex allergákat, de nem korlátozódnak ezekre.

SU: (Internet) IMMUNE-REQUEST@WEBER.UCSD.EDU

ED: Nem

AR: Igen, Havi, anonymous ftp-vel elérhető a WEBER.UCSD.EDU számítógép pub/immune alkönyvtárából

MO: Cyndi Norman (Bitnet) CNORMAN@UCSD, (Internet) CNORMAN@UCSD.EDU

SA:

KE: Immunrendszer rendellenességei

LN: MEDINF-L@DEARN

TI: Az orvosi informatika terén dolgozók fóruma

SU: (EARN) LISTSERV@DEARN

ED: Igen

AR: Nem

MO: Prof. Dr. Claus O. Koehler (Internet) DOK205@AVER.INET.DKFZ-HEIDELBERG.DE

SA:

KE: Informatika

LN: MEDMAC-L@CSEARN

TI: Cseh nyelven terjeszt heti híreket a Károly Egyetem orvosi fakultásáról, egyúttal a külföldi közvélemény előtt is képviseli az egyetem és Prága egészségügyi szakembereit. Híreket, cikkeket közöl az orvostudomány és az egészségnevelés területéről. Tájékoztat a hálózati információforrásokról és azok elérésének technikájáról. Több fájl elérhető a listserv@searn vagy listserv@earn.cvut.cs számítógépnek küldött GET MEDMAC-L BOOK92 üzenettel.

SU: (EARN) LISTSERV@CEARN, (Internet) LISTSERV@EARN.CVUT.CS

ED: Igen

AR: Igen

MO: Milan Jira, M.D. (Bitnet) ULIMJ@CSPUNI12, (Internet) ulimj@aci.cvut.cs

SA:

KE: Cseh Köztársaság, Orvostudomány, Egészségnevelés

LN: MEDNETS@NDSUVM1

TI: Az orvosi telekommunikáció, a globális számítógéphálózatok orvosi kutatási, klinikai és kórházi adminisztrációs alkalmazásai iránt érdeklődők fóruma.

SU: (Bitnet) LISTSERV@NDSUVM1, (Internet) LISTSERV@VM1.NODAK.EDU

ED: Nem

AR: Igen, Heti

MO: Marty Hoag (Bitnet) NU021172@NDSUVM1 vagy INFO@NDSUVM1, (Internet) NU021172@VM1.NODAK.EDU

SA:

KE: Számítógéphálózatok, Networking, Telekommunikáció

LN: MEDNEWS@ASUACAD

TI: Health Info-Com Network Newsletter.

SU: (Bitnet) LISTSERV@ASUACAD, (Internet) LISTSERV@ASUVM.INRE.ASU.EDU

ED: Igen

AR: Nem

MO: David Dodell (Bitnet) ATW1H@ASUACAD, (Internet) DDODELL@STJHMC.FIDONET.ORG

SA:

KE: Orvostudomány, Egészség

LN: MEDSTU-L@UNMVM

TI: Orvostanhallgatók fóruma, amelyen eszmét cserélhetnek képzésükről, és az orvosképzésről általában. A Listowner kéri, hogy kizárólag hallgatók jelentkezzenek.

SU: (Bitnet) LISTSERV@UNMVM, (Internet) LISTSERV@UNMVM.EDU

ED: Nem

AR: Igen, Csak a kurrens hónap

MO: Art St. George (Bitnet) STGEORGE@UNMB, (Internet) STGEORGE@BOOTES.UNM.EDU - David Goldstein (Bitnet) DGOLDST@UNMB, (Internet) DGOLDST@BOOTES.UNM.EDU

SA: University of New Mexico

KE: Orvostudomány, Orvostanhallgatók, Orvoscépzés

LN: NRSING-L@NIC.UMASS.EDU

TI: polás és nővér-informatika

SU: (Bitnet) LISTSERV@NIC.UMASS.EDU

ED: Nem

AR: Igen, Havi

MO: Gordon Larrivee (Bitnet) LARRIVEE@UMASSMED - John Schiwitz (Bitnet) CARD002@UABDPO

SA:

KE: Ápolás, Informatika

LN: PANET-L@YALEVM

TI: Orvoscépzés és egészségügyi információ

SU: (Bitnet) LISTSERV@YALEVM, (Internet), LISTSERV@YALEVM.YCC.YALE.EDU

ED: Nem

AR: Igen, Havi

MO: Wendy Steele (Bitnet) PAFAMS@YALEVM, (Internet) STEELE@MCS.NLM.NIH.GOV - Art St. George (Bitnet) STGEORGE@UNMB

SA: Health Manpower Development Office (HSM) of the Pan American Health Organization, Panamerican Federation of Associations of Medical Schools (PAFAMS).

KE: Orvoscépzés, Egészségügyi információ

LN: PEDIATRIC-PAIN

TI: Gyermek és fájdalom

SU: (Internet) MAILSERV@AC.DAL.CA

ED: Nem

AR: Igen, csak előfizetőknek

MO: G. Allen Finley, MD FRCPC (Internet) gafinley@ac.dal.ca

SA: Dalhousie University

KE: Gyermekgyógyászat, Fájdalom

LN: PHARM@DMU.AC.UK

TI: Pharmacy Mail Exchange: gyógyszerészek és gyógyszerértékesítők vitafóruma.

SU: (Internet) PHARM-REQUEST@DMU.AC.UK

ED: Nem

AR: Igen, Havi, a hozzáférés részleteit lásd az új résztvevők fájljában.

MO: Paul Hodgkinson, FSc.T.(Internet) PHH@DMU.AC.UK

SA: Dept. of Pharmacy De Montfort University The Gateway Leicester, United Kingdom

KE: Gyógyszerészet, Gyógyszerészek

LN: PHYSIO@MAIL BASE.AC.UK

TI: Fizioterápiás vitafórum brit és más szakemberek számára. A fizioterápia iránt érdeklődő egyetemi és főiskolai hallgatókat, kutatókat, oktatókat, klinikai és adminisztratív szakembereket szívesen látják.

SU: (Internet) MAILBASE@MAILBASE.AC.UK

ED: Nem

AR: Igen, Havi

MO: (Internet) PHYSIO-REQUEST@MAILBASE.AC.UK

SA:

KE: Fizioterápia

LN: PUBLIC-HEALTH@MAILBASE.AC.UK

TI: Vitafórum és információforrás az epidemiológia és közegészségügy területén. Támogatja az információcserét (szemináriumok, konferenciák, új kutatások), valamint a közös munkát és problémamegoldást, kölcsönös támogatást.

SU: (Internet) MAILBASE@MAILBASE.AC.UK

ED: Nem

AR: Igen, Havi

MO: (Internet) PUBLIC-HEALTH-REQUEST@MAILBASE.AC.UK

SA:

KE: Közegészségügy, Epidemiológia

LN: RADSIG@UWAVM

TI: Radiology Special Interest Group.

SU: (Bitnet) LISTSERV@UWAVM

ED: Igen

AR: Nem, Havi, Csak előfizetőknek

MO: Alan Rowberg (Internet) ROWBERG@LOCKE.HS.WASHINGTON.EDU

SA:

KE: Radiológia

LN: REVES@FRMOP11

TI: Network on Health Expectancy.

SU: (EARN) LISTSERV@FRMOP11, (Internet) LISTSERV@FRMOP11.CNUSC.FR

ED: Igen

AR: Igen, Havi, Csak előfizetőknek

MO: Nicholas Brouard (Bitnet) BROUARD@FRINED51 - Jean-Marie Robine (Bitnet)

ROBINE@FRCCRM51

SA:

KE: Egészség

LN: SNURSE-L@UBVM

TI: Nővérszakos hallgatók fóruma, amelyen az ápolás, a szakképzés, a National Student Nurses Association kérdéseit vitatják meg és elősegítik a kommunikációt a hallgatók és oktatóik között.

SU: (Bitnet) LISTSERV@UBMV, (Internet) LISTSERV@UBVM.CC.

BUFFLAO.EDU

ED: Nem

AR: Igen, Heti, Csak előfizetőknek

MO: Dan Fisher (Internet) FISHERD@SCSUD.CTSTATEU.EDU

SA:

KE: Ápolás, Nővérek

LN: STROKE-L@UKCC

TI: A fórum célja, hogy az apoplexiával és a cerebro vascular accident-tel kapcsolatos tapasztalatok, információk cseréjét biztosítsa az érdekes esetektől egészen az alapvető tudományos vonatkozásokig. Minden érdeklődőt szívesen várnak.

SU: (Bitnet) LISTSERV@UKCC, (Internet) LISTSERV@UKCC.UKY.EDU

ED:

AR:

MO: Bob Moore (Bitnet) STR002@UKCC, (Internet) STR002@UKCC.UKY.EDU

SA:

KE: Apoplexia, Cerebro Vascular Accident

LN: TBI-SPRT@SJUVM

TI: A traumás agysérülés és más idegrendszeri rendellenességek túlélői, a betegek támogatói és a szakemberek közötti információcsere fóruma.

SU: (Bitnet) LISTSERV@SJUVM, (Internet) LISTSERV@SJUVM.STJOHNS.EDU

ED: Nem

AR: Igen, Heti, Csak előfizetőknek

MO: Len Burns (Internet) LBURNS@MORIA.NFBCAL.ORG

SA:

KE: Traumás agysérülés

LN: TELEMED@FRMOP11

TI: A TELEMED project hálózata.

SU: (EARN) LISTSERV@FRMOP11, (Internet) LISTSERV@FRMOP11.CNUSC.FR

ED: Igen

AR: Igen, Havi, Csak előfizetőknek

MO: Jacques Brunerie (Bitnet) BRUNERI@FRMOP11

SA:

KE: TELEMED

LN: WHOORAL-PILOT@MAILBASE.AC.UK

TI: A WHO Szájhygiénés Csoportja 1983-ban alakult. Nyugat-európai és egyesült államokbeli tagjai között vannak kutatók, egészségügyi szakemberek, kormánytisztviselők és az ipar képviselői.

SU: (Internet) MAILBASE@MAILBASE.AC.UK

ED: Nem

AR: Igen, Havi

MO: (Internet) WHOORAL-PILOT-REQUEST@MAILBASE.AC.UK

SA:

KE: Szájhygiéne

LN: WITSEND@DARTCMS1

TI: Az endometriosis összes vonatkozásaival foglalkozik ez a fórum, különös figyelmet szentelve a betegséggel való együttélés és a kezelés kérdéseinek. Bárki részt vehet benne, függetlenül attól, hogy szenved-e ebben a betegségben. Foglalkozik a kezelés, oktatás és kutatás kérdéseivel. Kérjük az információt a laikusok számára érthető nyelven, a zsargon használatának elkerülésével kifejezni.

SU: (Bitnet) LISTSERV@DARTCMS1, (Internet) LISTSERV@DARTCMS1.

DARTMOUTH.EDU

ED: Igen

AR: Igen, Havi

MO: David Avery (Bitnet) DAVID@DARTCMS1, (Internet) DAVID.AVERY@DARTMOUTH.EDU - Pamela Thompson, (Internet) ROIHAR@CRL.AECL.CA

SA:

KE: Endometriosis

Orvostudomány/Kutatás

LN: AI-MEDICINE@MED.STANFORD.EDU

TI: Az Artificial Intelligence & Medicine a mesterséges értelem orvosi alkalmazásaival foglalkozik, főként a mesterséges értelem kutatói és a számítógéppel támogatott orvosi döntéshozatal iránt érdeklődő orvosokat célozza meg.

SU: (Internet) AI-MEDICINE-REQUEST@VUSE.VANDERBILT.EDU

ED: Igen

AR: Igen, elérhető anonymous ftp-vel az AI-MEDICINE@LHC.NLM.NIH.GOV számítógépen, a pub alkönyvtárból.

MO: Wanda Pratt (Internet) AIMED@CAMIS.STANFORD.EDU

SA: Stanford University

KE: Mesterséges értelem, Számítógépek

LN: AMALGAM@DEARN

TI: Az amalgám fogtömések és a krónikus higanymérgezés kérdéseivel foglalkozik

SU: (EARN) LISTSERV@DEARN, (Internet) LISTSERV@VM.GMD.DE

ED: Nem

AR: Igen, Yearly, Csak előfizetőknek

MO: Siegfried Schmitt (Bitnet) UJ21@DKAUNI2 - Thorsten Alteholz (Bitnet)

RY52@DKAUNI2

SA:

KE: Higanymérgezés, Amalgám tömések

LN: ANEST-L@UBVM

TI: Az aneszteziológia és a számítógépes aneszteziológiai kutatás kérdéseivel foglalkozik

SU: (Bitnet) LISTSERV@UBVM, (Internet) LISTSERV@UBVM.CC.

BUFFALO.EDU

ED: Nem

AR: Nem

MO: Andrew M. Sopchak (Bitnet) SOPCHAKA@SNYSYRV1, (Internet)

SOPCHAKA@VAX.CS.HSCSYR.EDU

SA: Department of Anesthesiology SUNY Health Science Center, Syracuse, NY

KE: Aneszteziológia, Számítógépek

LN: AROMA-TRIALS@MAILBASE.AC.UK

TI: Az aromaterápia és a szaglás kapcsolódó területeinek megvitatása és tudományos vizsgálata a fórum célja. A kutatások tervezése, elemzése és interpretációja a fórumnak megfelelő témák.

SU: (Internet) MAILBASE@MAILBASE.AC.UK

ED: Nem

AR: Igen, Havi

MO: (Internet) AROMA-TRIALS-REQUEST@MAILBASE.AC.UK

SA:

KE: Szaglás, Aromaterápia

LN: BIOMED-L@NDSUVM1

TI: A Biomedicinális etika kérdéseivel foglalkozik.

SU: (Bitnet) LISTSERV@NDSUVM1, (Internet) LISTSERV@VM1.NODAK.EDU

ED: Nem

AR: Igen, Heti

MO: Michelle M. Franci (Bitnet) MFRANCL@BRYNMAWR, (Internet)

MFRANCL@CC.BRYNMAWR.EDU

SA:

KE: Biomedicinális etika

LN: CANCER-L@WVNVVM

TI: Nyilvános fórum a rákkal kapcsolatos kérdések megvitatására.

SU: (Bitnet) LISTSERV@WVNVVM, (Internet) LISTSERV@WVNVVM.WVNET.EDU

ED: Nem

AR: Nem

MO: Susan Rodman (Bitnet) U0AC3@WVNVVM

SA:

KE: Rák

LN: COMPUMED@SJUVM

TI: A számítógépek orvostudományi és orvosképzésbeli felhasználását, a hardver és szoftver fejlesztését tárgyaló fórum.

SU: (Bitnet) LISTSERV@SJUVM, (Internet) LISTSERV@SJUVM.STJOHNS.EDU

ED: Nem

AR: Igen, Havi

MO: Dr. Paul S. di Virgilio (Internet) VIRILIO@EPAS.UTORONTO.CA

SA:

KE: Számítógépek

LN: CROMED-L@AEARN

TI: Croatian Medical list: a horvátországi orvostudomány fejlődéséről tudósítja a nemzetközi közönséget.

SU: (EARN) LISTSERV@AEARN

ED: Igen

AR: Igen, Havi, Csak előfizetőknek

MO: IVAN.MARIC@UNI-ZG.AC.MAIL.YU

SA: Ministry of Health Republic of Croatia Office for Cooperation between World Health Organization, Horvát Köztársaság

KE: Horvátország, Orvostudomány

LN: CRYONICS

TI: Az igen alacsony hőmérsékletekkel kapcsolatos témák fóruma SU: (Internet)

KQB@WHSCAD1.ATT.COM vagy KEVIN_Q_BROWN@ATT.COM

ED: Gyakran, de nem mindig.

AR: Igen, a moderátornak küldött üzenettel.

MO: Kevin Q. Brown (Internet) KQB@WHSCAD1.ATT.COM vagy KEVIN_Q_BROWN@ATT.COM UUCP: ATT! WHSCAD1!KQB

SA:

KE: Alacsony hőmérsékletek

LN: DENTALMA@UCF1VM

TI: Fogászati vonatkozású cikkek, jelentések és technikák.

SU: (Bitnet) LISTSERV@UCF1VM, (Internet) LISTSERV@UCF1VM.CC.UCF.EDU

ED: Nem

AR: Igen, Havi

MO: Karl-Johan Soderholm (Bitnet) SODERHOL@UFFSC

SA:

KE: Fogászat, Fogtechnika

LN: DIABETES@IRLEARN

TI: International Research Project on Diabetes

SU: (EARN) LISTSERV@IRLEARN, (Internet) LISTSERV@IRLEARN.UCD.IE

ED: Nem

AR: Igen, Havi

MO: Martin Wehlou (Internet) WEHLOU@FGEN.RUG.AC.BE

SA:

KE: Diabétesz

LN: DNH-PILOT@MAILBASE.AC.UK

TI: The Diet, Nutrition and Health project szociológiával, táplálkozástudománnyal, élelmiszertechnológiával, mezőgazdasági közgazdaságtannal és pszichológiával foglalkozik. Az Európai Közösség kutatói ipari partnereikkel együtt, némi külső anyagi támogatással működtetik a fórumot.

SU: (Internet) MAILBASE@MAILBASE.AC.UK

ED: Nem

AR: Igen, Havi

MO: Malcolm Hamilton@reading.ac.uk

SA:

KE: Dietetika, Táplálkozásegészségügy

LN: EMFLDS-L@UBVM

TI: Az elektromágnesesség orvosi, tudományos és kommunikációs alkalmazásait tárgyalja, elősegítve az elektromágneses mezők, biológiai interakcióik, mérési technikáik és epidemiológiájuk tudományos megismerését.

SU: (Bitnet) LISTSERV@UBVMS, (Internet) LISTSERV@UBVM.CC.

BUFFALO.EDU

ED: Nem

AR: Igen, Havi

MO: David J. Rodman, M.D. (Bitnet) OOPDAVID@UBVMS

SA:

KE: Elektromágneses mezők

LN: EYEMOV-L@SPCVXA

TI: Eye Movement Network: a szemmozgás kérdéseivel foglalkozik.

SU: (Bitnet) EYEMOV-R@SPCVXA, (Internet) EYEMOV-R@SPCVXA.SPC.EDU

ED: Igen

AR: Igen, Havi

MO: Dennis Carmody (Bitnet) CARMODY_D@SPCVXA, (Internet) CARMODY_D@SPCVXA.SPC.EDU

SA:

KE: Szemmozgás

LN: FET-NET@HEARN

TI: A magzati és perinatális fiziológia alap- és klinikai kutatását vizsgálja.

SU: (EARN) LISTSERV@HEARN, (Internet) LISTSERV@HEARN.NIC.SURFNET.NL

ED: Nem

AR: Igen, Havi

MO: Ben de Wolf (Internet) B.T.H.M.DE-WOLF@MAILBOX.RUG.NL

SA:

KE: Magzati fiziológia, Perinatális fiziológia

LN: HEALTH-L@IRLEARN

TI: International Discussion on Health Research.

SU: (EARN) LISTSERV@IRLEARN, (Internet) LISTSERV@IRLEARN.UCD.IE

ED: Nem

AR: Igen, Havi

MO: Jill Foster (Internet) JILL.FOSTER@NEWCASTLE.AC.UK

SA:

KE: Egészségkutatás

LN: HYPBAR-L@TECHNION

TI: Hyperbaric and diving medicine: Túlnyomásos és bűvár-orvostudomány

SU: (Bitnet) LISTSERV@TECHNION, (Internet) LISTSERV@TECHNION.
TECHNION.AC.IL

ED: Nem

AR: Igen, Havi

MO: (Internet) AL@VMSA.TECHNION.AC.IL

SA:

KE: Orvostudomány, Túlnyomás, Búvárok

LN: LASMED-L@TAUNIVM

TI: A lézerek izraeli orvosi alkalmazásáról gyűjt minden releváns információt.

SU: (Bitnet) LISTSERV@TAUNIVM, (Internet) LISTSERV@TAUNIVM.TAU.AC.IL

ED: Igen

AR: Nem

MO: Jo van Zwaren (Bitnet) JO@ILNCRD (Internet) JO%ILNCRD.BITNET@
CUNYVM.CUNY.EDU - Aharon Lewis (Bitnet) LEWISU@HUJIVMS

SA:

KE: Lézerek, Izrael

LN: LIVE-EYE@YORKVM1

TI: Szín és látás. A LIVE_EYE the Color and Vision Network (CVNET) hálózathoz kapcsolódik. A CVNET fókuszában a látás biológiai oldala áll. A CVNET-re való jelentkezéshez a CVNET@VM1.YORKU.CA címre küldje nevét és címét.

SU: (Bitnet) LISTSERV@YORKVM1, (Internet) LISTSERV@VM1.YORKU.CA

ED: Nem

AR: Igen, Havi, Csak előfizetőknek

MO: (Internet) CVNET@VM1.YORKU.CA

SA:

KE: Szemészet, Színtudomány, Látásvizsgálat

LN: MEDIMAGE@POLYGRAF

TI: Medical Imaging: Orvosi képalkotás

SU: (Bitnet) LISTSERV@POLYGRAF, (Internet) LISTSERV%POLYGRAF.
BITNET@MITVMA.MIT.EDU

ED:

AR:

MO: Michael Smith (Bitnet) MNSMITH@UMAECs

SA:

KE: Orvosi képalkotás

LN: MEDPHYS@RADONC.DUKE.EDU

TI: Az orvosi fizika - a radiológiai fizika (a sugárzás diagnosztikai és terápiás felhasználásának fizikája) széles értelemben vett szinonimája - területén segíti az elektronikus kommunikációt.

SU: Keresse a moderátort.

ED:

AR:

MO: (Internet) MEDPHYS-REQUEST@RADONC.DUKE.EDU

SA:

KE: Orvosi fizika

LN: METHODS@RPITSVM

TI: Kutatásmódszertan

SU: COMSERVE@RPITSVM

ED: Igen

AR: Nem

MO: Comserve support staff (Bitnet) SUPPORT@RPITSVM

SA: Comserve, ingyenes információs és vitaszolgálat kommunikáció szakos hallgatók, oktatók és szakemberek számára.

KE: Biomedicinális kutatás módszerei

LN: MUCO-FR@FRMOP11

TI: Fibrosis cysticus vitafórum

SU: (EARN) LISTSERV@FRMOP11, (Internet) LISTSERV@FRMOP11.CNUSC.FR

ED: Nem

AR: Igen, Havi, Csak előfizetőknek

MO: Michael Jorda (Bitnet) JORDA@FRSUN12

SA:

KE: Fibrosis cysticus

LN: NEURO1-L@UICVM

TI: Idegtudományi (Neuroscience) információs fórum

SU: (Bitnet) LISTSERV@UICVM, (Internet) LISTSERV@UICVM.UIC.EDU

ED: Nem

AR: Igen, Havi

MO: (Bitnet) #M01EJN@LUCCPUA

SA:

KE: Neurológia, Idegtudományok

LN: NUTEPI@DB0TUI11

TI: Nutritional epidemiology: táplálkozástudományi és epidemiológiai, továbbá e területen dolgozó más szakemberek vitafóruma, amely rendelkezésre bocsátja a WHO táplálkozás-epidemiológiai koordinációs központjának információit is.

SU: (Bitnet) LISTSERV@DB0TUI11
ED: Nem
AR: Nem
MO: Gert Mensink (Bitnet) MENSINK@DB0TUI11
SA:
KE: Táplálkozás-epidemiológia

LN: PRENAT-L@ALBNYDH2
TI: New York állam perinatális egészségügyi adatairól és információforrásairól tudósít azzal a céllal, hogy javítsa a csecsemő- és anyagondozással kapcsolatos politikai döntéshozatal adatokkal való ellátását.
SU: (Bitnet) LISTSERV@ALBNYDH2
ED: Igen
AR: Igen, Heti, Csak előfizetőknek
MO: Colene Byrne (Bitnet) CMB04@ALBNYDH2 - Micheal Zdeb (Bitnet) MSZ03@ALBNYDH2
SA:
KE: Perinatális egészségügy, Információforrások

LN: PRION@ACC.STOLAF.EDU
TI: Prion (slow virus) Infection Digest
SU: (Internet) PRION-REQUEST@ACC.STOLAF.EDU
ED:
AR: Igen, anonymous ftp-vel a [BEOWULF.ACC.STOLAF.EDU](ftp://BEOWULF.ACC.STOLAF.EDU) (130.71.192.20) számítógéptől, a pub/prion alkönyvtárból, vagy kérhető a PRION-ARCHIVE@ACC.STOLAF.EDU címen.
MO: Chris Swanson (Internet) SWANSONC@ACC.STOLAF.EDU
SA:
KE: Lassú (slow) vírus

LN: SBNC-L@BRUSPVM
TI: Sociedade Brasileira de Neurociencias e Comportamento. SU: (Bitnet) LISTSERV@BRUSPVM
ED: Nem
AR: Igen, Havi, Csak előfizetőknek
MO: Dora Ventura (Bitnet) DVENTURA@BRUSPVM vagy DVENTURA@BRUSP
SA:
KE: Idegtudományok, Brazília

LN: SMDM-L@DARTCMS1
TI: A Society for Medical Decision Making a döntéshozatal elméletét és gyakorlatát vizsgálja. Ebbe beletartozik a döntéshozatal elemzése a klinikai gyakorlatban, az egészségpolitika és egészségügyi ellátás területén.

SU: (Bitnet) LISTSERV@DARTCMS1, (Internet) LISTSERV@DARTCMS1.
DARTMOUTH.EDU

ED: Igen

AR: Igen, Havi

MO: James Levin, MD PhD (Bitnet) JLEVIN@SIMVAX vagy JLEVIN@UMNHCS
vagy DAVID@DARTCMS1

SA:

KE: Orvosi döntéshozatal

LN: SMS-SNUG@GIBBS.OIT.UNC.EDU

TI: Shared Medical Systems (SMS) National User Group (SNUG), az SMS Inc. rendszerét használó amerikai felhasználók fóruma

SU: (Internet) LISTSERV@GIBBS.OIT.UNC.EDU

ED: Nem

AR: Igen, Havi

MO: Lyman Ripperton (Internet) LYMAN@UNCHMVS.UNCH.UNC.EDU - J.P.

Kichak (Bitnet) UNCHMVS.UNCH.UNC.EDU

SA: The University of North Carolina Hospitals Information Systems Division; University of North Carolina Office of Information Technology

KE: Shared Medical Systems, SMS Inc.

LN: THPHYSIO@FRMOP11

TI: A termális fiziológia kutatóinak információcsere-fóruma SU: (EARN)

LISTSERV@FRMOP11, (Internet) LISTSERV@FRMOP11.

CNUSC.FR

ED: Nem

AR: Igen, Havi, Csak előfizetőknek

MO: Michel Jorda (EARN) JORDA@FRCISM51 vagy JORDA@FRSUN12 (Internet)

JORDA%FRSUN12.BITNET@VM1.NODAK.EDU - Heiner Brinnel (Bitnet)

BRINNEL@FRSUN12

SA:

KE: Termális fiziológia

1. Táblázat: Jelentkezés a MEDLIB-L@UBVM (Bitnet/EARN) MEDLIB-L@UBVM.CC.BUFFALO.EDU (Internet) listára

1. Lépés: Címezzon elektronikus levelet a Listserv@UBVM.BITNET vagy a Listserv@UBVM.CC.BUFFALO.EDU címre!
2. Lépés: Hagyja üresen a subject rovatot!
3. Lépés: Az üzenet tartalma: Sub MEDLIB-L Keresztnev Vezetek-nev (ékezet nélkül)
4. Lépés: Küldje el a levelet!

A DIGEST, NOMAIL, MAIL, REVIEW, UNSUB stb. parancsok

Ezek a parancsok attól a címtől függenek, amelyen az adott fórumra jelentkezett. Ha elektronikus postacíme megváltozott, vagy a postázó program másként ismeri fel címét, ezek nem fognak működni. Ilyenkor a fórum moderátorához kell fordulnia.

A DIGEST egy adott időszak (pl.egy hét) alatt beérkezett üzeneteket összegyűjti és egyetlen üzenetként küldi meg a tárgykörök listájával. Ez hasznos lehet, ha elektronikus postafiókjában csökkenteni akarja a zsúfoltságot (mert pl. több fórumra is jelentkezett). Ehhez küldjön elektronikus levelet a Listserv@UBVM.BITNET vagy a Listserv@UBVM.CC.BUFFALO.EDU címre, a subject rovatot üresen hagyva, a SET MEDLIB-L DIGEST tartalommal.

A NOMAIL parancs ideiglenesen felfüggeszti tagságát a fórumból való kilépés (UNSUB, SIGNOFF) nélkül. Ez hasznos, amikor pl. szabadságon van. Ehhez küldjön elektronikus levelet a Listserv@UBVM.BITNET vagy a Listserv@UBVM.CC.BUFFALO.EDU címre, a subject rovatot üresen hagyva, a SET MEDLIB-L NOMAIL tartalommal.

Ha újra kapni akarja a leveleket, a SET MEDLIB-L MAIL üzenetet küldje a LISTSERV-nek az előzőekhez hasonlóan.

A REVIEW parancs nyomán a LISTSERV azt a fájlt küldi el, amely a MEDLIB-L fórumot, mint egyedi vitacsoportot azonosítja. Ebben szerepelnek a csoport működtetésének egyes paraméterei, a LISTOWNER (a listát működtető személy) neve, ez a fájl azonosítja a szerkesztőt és megadja az összes feliratkozott résztvevő nevét és elektronikus címét. Ne aggódjon, a Listowneren kívül senki sem módosíthatja a paramétereit. A Review parancs végrehajtásához küldjön elektronikus levelet a

Listserv@UBVM.BITNET vagy a Listserv@UBVM.CC.BUFFALO.EDU címre, a subject rovatot üresen hagyva, a REV MEDLIB-L f=mail tartalommal.

A csoportból való kijelentkezéshez küldjön elektronikus levelet a Listserv@UBVM vagy a Listserv@UBVM.CC.BUFFALO.EDU címre, a subject rovatot üresen hagyva, az UNSUB MEDLIB-L tartalommal.

2. Táblázat: Keresés

A LISTSERV elektronikus vitafórumok interaktívan és elektronikus levélben is kereshetők. (Részletesebb információt kap erről, ha a listserv@kentvm.Bitnet, vagy listserv@kentvm.kent.edu címre, a subject rovatot üresen hagyva, az INFO DATABASE tartalommal levelet küld.)

A keresés során az AND (ÉS) operátor implicit, vagyis az "s cancer aids in MEDLIB-L" kifejezés azonos az "s cancer AND aids in MEDLIB-L" keresőkérdéssel.

Használhatjuk az OR (VAGY) operátort (pl. *s cancer OR aids in MEDLIB-L*) és a NOT (NEM) operátort is (pl. *s cancer NOT database in MEDLIB-L*). Zárójelekkel bokrosíthatunk is: *s (cd-rom OR online) AND databases in MEDLIB-L*.

Lehetséges az időbeli szűkítés is. Ha egy meghatározott időpont vagy időszak üzeneteire vagyunk kíváncsiak, pl. az 1993.január óta beérkezett levelek tartalmát kívánjuk csak megismerni: *s Internet reference service in MEDLIB-L since 93/01/01*. A 1992. január 1. és 1993. május 1. közötti időszak érdekel: *s Internet reference service in MEDLIB-L from 92/01/01 to 93/05/01*

A keresés menete:

1. Lépés: Címezzon elektronikus levelet a Listserv@UBVM.BITNET vagy a Listserv@UBVM.CC.BUFFALO.EDU címre!
2. Lépés: Hagyja üresen a subject rovatot!

3. Lépés: Az üzenet tartalma a következő:

//

Database Search DD=Rules

//Rules DD *

s cancer and aids in MEDLIB-L

Index

Print All

/*

4. Lépés: Küldje el a levelet!

5. Lépés: Két dolgot kapunk vissza. Egyrészt érkezni fog egy üzenet a számítógép tevékenységéről, másrészt megkapjuk az aktuális output fájlt, amelynek neve DATABASE OUTPUT.

6. Lépés: Ezt a lépést csak kis idő elteltével végezhetjük el.

Ha csak egyes leveleket szeretnénk a találati listából kiválasztani és teljes egészükben megkapni, újabb üzenetet kell küldenünk a Listservnek (LISTSERV@UBVM.BITNET, vagy LISTSERV@UBVM.CC.BUFFALO.EDU) a 3.lépésben megjelölt tartalommal, a Print parancsnál az All (mindet) kifejezés helyett a kért tételnek az indexben megjelölt számát megadva. A kérést rögtön az index fájl megérkezése után el kell küldeni, mert ezek a számok az adatbázis bővülésével folyamatosan változnak.

Ne felejtse el, hogy csak a LISERV szoftver által kezelt vitafórumok kereshetők ilyen módon és ezek sem mind működtetnek archívumot.

Az elektronikus kommunikáció változó világában különösen fontos, hogy naprakész adatokkal rendelkezünk és a megszerzett tapasztalatokat mihamarabb megismerjük. Ezért örömmel vesszünk a tisztelt olvasóink tapasztalatait bemutató bármilyen írást. (A Szerk.)

Resources for the health sciences on the BITNET/EARN and the Internet.

Diane K. Kovacs, Ann Carlson

The article is intended as an introduction for scholars and practitioners in the health sciences to the resources available through the BITNET/EARN and Internet networks. The most universally and easily accessible resources are those that are based on electronic mail (e-mail). Everyone with network access has basic e-mail access. The e-mail distributed conferences (e-conferences), also known as discussion lists, Listserv lists, listearn lists, mailing lists, newsgroups, interest groups, electronic fora, etc. are a major focus of this article. A brief overview of the networks BITNET/EARN and Internet is given as it is not necessary to have an in-depth understanding of the technology in order to use the network resources.

The second part of this article describes e-conferences and e-journals of interest to the health sciences profession.

The forms that e-conferences take vary widely. This paper focuses on the e-conferences that fall into the loosely defined "scholarly" or "academic" category. E-journals – as they appear on the networks – are highly formalized e-conferences with editorial policies similar to their counterparts in the print format.

Medlib-L is an essential e-conference for those in the health information field. Basic search rules and step by step directions for searching the archives of Medlib-L@ubvm are given. An extensive list of medical practice and medical research E-conferences is provided.

Az informatikus keresése

Z.KARVALICS László

Budapest Műszaki Egyetem Társadalmi Informatika Osztály
Budapest

Piros körmök szaladnak a klaviatúrán : szinte nincs is ideje legördülni a menüablakoknak, már érkezik a következő utasítás. Látszik, hogy a nővér remekül ért a gép nyelvén, meg is a beteg-adminisztráció szépen. A szomszéd szobában középkorú főorvos vizsgál egy elektronikus kórlapot a PC-jén, kollégája figyelmesen tanulmányozza a legfrissebb számítógépes gyógyszerkatalógust. Az informatika eszközvilága már rutinszerűen beépült a tevékenységháztartásukba, de természetesen ők továbbra is orvosok, nővérek - ki is kérnék maguknak, ha valaki informatikusnak nevezné őket. "Mit értek én a géphez ? - mondják. Az a műszakiak világa... Különben is mindig rossz voltam matematikából...

Hogy akkor ki az informatikus? Aki például megtanított a program használatára... vagy aki írta a szoftvert. Azok is informatikusok, akik a gépeket hozták és beszerelték, meg javították... Ismerek egy fiút az egyetemről, az sebész volt, de már teljesen átment számítógépesbe. Na, hát az is informatikus..."

Valóban így volna? Informatikus-e a számítástechnika-oktató, a programozó, a számítógépműszerész, a PC-őrült? Ki műveli végül is az informatikát? És legfőképpen mi az a bűvös "informatika"? Egyáltalán: van-e jelentősége annak, hogy a szövevényes fogalmi háló tisztázásának szándékával kérdéseket teszünk fel? Ki-ki adja meg a választ - saját környezetének ismeretében...

Megszületésekor az informatika fogalma egyszerűen a könyvtári hálózaton alapuló tudományos tájékoztatási rendszerrel foglalkozó diszciplínát jelentette, vagyis meglévő tudásvilágok meghatározott módon szerveződő feldolgozására és közvetítésére vonatkozott (1965-től Európa legtöbb országában hivatalosan is). A hatvanas évek elején még békésen megfért az új tudomány-sihederekkel, az információelmélettel (ami a hírközlés matematikai elméletének felelt meg) és a számítógéptudománnyal (ami akkor - mint computer science - éppen a villamosmérnöki képzésről fűződött le), de a hetvenes években megdöbbentő jelen-

tésváltozáson ment át. Mivel a számítástechnika villámgyors evolúciója különböző szakmai területek és ennek megfelelő egyetemi diplomakurzusok sorát hívta életre, az informatika egyre inkább ezek "gyűjtőkategóriájaként" kezdett szerepelni. Amint azonban a tudomány zárt köreiből kilépve a számítógép az alkalmazói világban is elkezdett terjedni, a fejlesztésben élenjáró vállalati számítógépes rendszerek tudománya követelte magának az informatika terminust, francia nyelvterületen pedig az elektronikus adatfeldolgozást értették alatta (l'informatique). A nyolcvanas években a reménytelenül meghonosítani igyekezett "információ-tudomány" helyett az informatika immár minden, az információ-jelenségre és az információrendszerek kezelését biztosító technikára vonatkozó tartalmat maga alá sodort. Mindez azt a képtelen helyzetet eredményezte, hogy bárki, aki a számítástechnikával (vagy a kilencvenes évektől a telematikával) főállásban foglalkozott, az ezt "informatikusként" tette.

Hogyan fogalmazódott meg ekkor az informatikusokkal szemben támasztott követelmény? Valahogy így : ismerje a hardver-világot, az alapvető szoftvereket, tudjon programozni (ha lehet, egyszerre több programnyelven is!), elveszettnek vélt szövegeket megmenteni, igazodjon el az informatikai szervezetvilágban, szerezzen kéz alatt olcsó klónokat és másoljon ingyenprogramokat a munkatársi-rokonok körébe.

Az effajta "kvázi-informatikusok" kora a kilencvenes évek elején lejárt. Az állástalan számítógépműszerészek és az intellektuális bérmunkássá tett programozók mellett ezt mindenki észrevehette, aki egy kicsit is figyelte az információpiac és az ehhez kötődő tudásvilágok átrétegződését. A "műszaki csoda" misztériumát levetkőző információrendszerek a szoftvergyártók diadalmas előretörésével párhuzamosan elárasztották a legkülönbözőbb alkalmazói terepeket. Egy friss amerikai felmérés szerint 1000 szoftveres szakemberből mindössze 1-re van szükség programozás- és algoritmus-elméleti kutatásokban és 10-re rendszerprogramozói munkakörben: a többi 989 informatikusnak az alkalmazások hihetetlenül széles skáláján kell valamilyen szintű programozói vagy rendszerszervezői tevékenységet végezni. Az új idők informatikusképzésének lényege - fogalmazza meg ennek megfelelően az Edinburgh-i Egyetem prospektusa is -, hogy " a hangsúly az információs rendszerek

tervezéséhez és konstrukciójához szükséges gyakorlati technikákra helyeződik, s a végzős hallgatóknak képesnek kell lenniük szakmai ismereteiket a legváltozatosabb felhasználói körben alkalmazni."

A változás iránya jól jelzi, hogy a műszaki fejlődés hihetetlen tempója miatt fenekestül felfordult cél-eszköz viszony visszarendeződése megindult. A fejlődés - fejlesztés bővületében célnak hitt technikai mező eszköz-szerepe mind nyilvánvalóbb. Korábban minden átalakulás legkönnyebben megragadható szintje azokhoz az információs eszközökhöz kötődött, amelyekkel a hétköznapiak során kapcsolatba kerültünk: dolgoztunk velük, felhasználtuk, hallgattuk, néztük (elszenvedtük) őket. Az ezekhez kapcsolódó "tudások" között pedig diszciplínaszerűen tartotta stabil pozícióját a matematikai-műszaki metszetre szűkülő számítógép-és információtudomány, valamint ezek "alkalmazott" fiók-tudományai. Eközben azonban a valóság mindinkább számítógépesített és információkban mindinkább gazdagabb mivolta a maga hihetetlenül bonyolult összefüggéseivel és feltárandó viszony-együtteseivel - néhány szociológiai indíttatású megközelítés kivételével - nem érdemesült igazán arra, hogy a változások lényegi területeként a közgondolkodás, a tudomány és az oktatás csarnokaiban elfoglalja méltó helyét. A fordulat óta azonban egyre világosabb, hogy az információkezelés valódi társadalmi és szakmai tartalma nem elsősorban a "miként, milyen eszközökkel", hanem a "hova, mit, mennyit, milyent, miért" kérdésekből vezethető le. Mert kire is van szükség a gazdasági-politikai-közeleti-kulturális terep számtalan pontján? Olyan szakemberre, aki eléri a szükséges és kiszűri a szükségtelen információkat, s feldolgozás/rendszerezés után a kívánt tudáselemeket a szükséges helyen és időben megjeleníti/közvetíti. (Hogy mivel, az pedig legyen a mérnökök dolga.)

Mivel ma az elektronikus információfeldolgozás az informatikus tevékenységének elemi közege, s a számítástechnika és a telekommunikáció fejlődése szinte minden szakterületen alkalmazható és kamatoztatható megoldásokat kínál, az informatikusnak természetesen megfelelő áttekinthetőséggel kell rendelkeznie a számítástechnikai- és telecom világban. Ez azt a jártasságot igényli, hogy szükség esetén bármilyen eszközt fel tudjon használni vagy kínálni, és azt, hogy képes legyen a technikai újdonságok adaptálására. Az informatikus azonban nem elsősorban számítástechnikai szakember! A számítástechnikai tudás csak ré-

sze az informatikus tudásának : az informatikusnak a legtágabb rendszer céljait és a környezeti-kapcsolati összefüggéseket egyaránt fel kell ismer-
nie és be kell vonnia a feladatmegoldásba. Számára a számítástechnika
mindvégig eszköz!

De vajon melyek azok a bizonyos "számítástechnikán túli" képessé-
gek, amelyekkel az informatikusnak sajátos, együttesen csak rá jellemző
módon kell rendelkeznie? Milyen követelményeket fogalmazunk meg
vele szemben? Az informatikus legyen képes különböző tudásterületek
gondolkodásmódját, nyelvezetét, kultúráját ismerve "közlekedni" közöt-
tük : együtt látni és összefogni több diszciplína fogalmi- és probléma-
rendszerét, ill. módszertanát - ezzel biztosítva feladatmegoldási stratégiá-
inak hatékonyságát.

Az informatikus tudja a probléma felvetésétől a megfelelő megoldó
rendszer specifikálásán és/vagy megtervezésén, kiválasztásán át az ered-
mény értékeléséig a feladatmegoldás egész folyamatát végigkísérni. Eh-
hez értenie kell a feladat-megfogalmazáshoz, a modellalkotáshoz (sőt a
modellkísérletekhez) és a modell-realizáláshoz, a megoldó folyamat fel-
ügyeletéhez is. Erős problémaérzékenységre és feladatmegoldási kész-
ségére különösen a nem teljes információjú feladatok esetében ill. a
rosszul definiált helyzetek modellezésekor van szükség.

Mivel a nagyméretű, komplex rendszerek analíziséhez az egyes szak-
területek tudása nem elegendő, az informatikusnak az információ keze-
lésére irányuló absztrakt tudással, képességgel is kell rendelkeznie. Tudja
áttekinteni bármilyen felhasználói területen az ottani tevékenységet,
technológiát, szervezetet és kommunikációt, az információ jellegétől füg-
getlenül. Mindez természetesen azt is jelenti, hogy alkalmasnak kell
lennie egy adott tudás-ill. tevékenységterület szakértőivel való probléma-
megoldó team-munkára, amikor is az informatikus egyfajta "interface"
szerepét tölti be a szakember és a probléma megoldására használt me-
chanizmusok (javarészt számítógépes rendszerek) között.

Az informatikusnak mindemellett hagyományos, nem számítógépes
közegben is értenie kell az információáramlás és feldolgozás megszerve-
zéséhez (csoportmunka, irányítás, ötletroham koordinálása, igényfelmé-
rés, döntéselőkészítés stb).

A fentiek nyomán teljes joggal vetődik fel a kérdés, hogy létezik-e
"absztrakt" informatikus, és ha igen, mindez hogyan viszonyul ahhoz a

tényhez, hogy az elmúlt néhány évben alkalmazott informatikák egész sora jött létre, a sportinformatikától a bankinformatikán át az információmenedzsmentig.

Teljesen nyilvánvaló, hogy az informatizálás által alaposan bejárt területeken nem egyszerűen megjelentek a legkorszerűbb információkezelő eszközök, hanem már nagy mértékben differenciálódtak is a felhasználási funkció és terek függvényében. Az egészségügyben például egymástól gyökeresen eltérő megoldásokat kíván a kórházak gazdasági-üzemviteli rendszereinek, az egészségügyi hálózat átfogó adatbankjainak és kommunikációs rendszerének, az orvosbiológiai kutatások elektronikai háttérapparátusának vagy éppen a nővérinformatikai rendszereknek a megvalósítása és fejlesztése. Külön-külön is egész embert igénylő feladatok - létezik-e mégis olyan "egészségügyi informatika", amely valamennyi területet egybefogja?

A válasz természetesen - igen, hiszen egyszerűen arról van szó, hogy egy olyan "jelző nélküli informatikus", aki birtokában van a korábban felsorolt képességeknek és számítástechnikai háttértudásnak, s mindehhez megszerez egy áttekintő és alapos szakmai tudást az egészségügy különböző problémavilágairól, bátran vállalkozhat bármely terület információs természetű gondjainak megoldására. Mindez azt jelenti, hogy "általános informatikus" nincsen, csak informatikus alapképességek és ismeretek vannak, amelyeket valamely szakmai rész-területről származó további tudáselemekkel kell összekapcsolni és aktiválni. Ennek az összekapcsolásnak jelenleg három foratókönyve létezik :

1. a szükséges ismeretanyag párhuzamos megszerzése szervezett formában (ma még nem jellemző)
2. egy adott szakmai világból (javarészt felső fokú végzettségnek megfelelő háttérrel) "nyitás" az informatika világára, leginkább tanfolyami keretek között és a "learning by doing" révén
3. megfelelő informatikus felkészültséggel (számítástechnika-orientált szakokon szerzett diploma birtokában) "átlépés" egy szakmai terepre, ahol a szükséges tájékozódási ill.tanulási periódus után kerülhet sor a "hozott" tudás alkalmazására és új ismeretekkel való alkotó összekapcsolására.

Az ilyenképpen szűk keresztmetszetté előlépett oktatási rendszer jelenleg kizárólag számítástechnikai ill. (kisebbrészt) telematikai ismere-

teket ad, az "általános" informatikusi képességek színvonalas közvetítése hiánycikk az oktatási terepen. (Egyébként külföldön is így van, mivel az informatika ott sem tud lefűződni a műszaki-matematikai köldökzsinór-ról.) Teljességgel hiányoznak továbbá azok a másoddiplomás konstrukciók, amelyek lehetővé tennék a kétfajta tudásvilág összekapcsolását. Többek között ezért van olyan égetően szükség arra az informatikusképzésre, amely most formálódik a budapesti Egyetemi Szövetség berkeiben. A fentiek ismeretében nem véletlen, hogy a terv egy sajátos "egyetemközi" szak koncepciójaként született meg: párhuzamosan folyik az ötéves nappali tagozatos informatikusképzés és a másoddiplomás (posztgraduális) szakinformatikusképzés megindításának előkészítése.

A nappali tagozatos képzés teljesen eredeti felépítésű tantervet igényel. Az alapismereti tömbben ismeretelmélet, természet- és társadalomtudományi blokk, valamint matematikai és számítástechnikai részek találhatók. A szakismereti tömb keretében rendszerelméletet, informatikát, feladat- és döntésméletet, valamint modellezést tanulnak a hallgatók. Ezek mellé a tárgyak mellé választanak még szakosodásként tucatszámra is több speciális szakterületi informatika közül egyet, aminek aztán gyorsan művelőjévé is válnak, mert a képzés nem katedra-, hanem gyakorlat-orientált.

Mivel azonban az ezredforduló körül végezhet az első "kész" korosztály, a már meglévő igények kielégítése miatt a másoddiplomás képzésnek kell először elindulnia. A forgalomban lévő előkészítő anyagok közül a legkidolgozottabb - az Olvasó örömeire - talán éppen az egészségügyi informatika tématerve.

Bizonyára nem érdektelen, hogy az alap- és szakismereti tömb birtokában milyen speciális szakterületi ismereteket kell a tervek szerint egy majdani egészségügyi informatikusnak elsajátítani. A következőkben ezért vázlatosan ismertetjük az egyes témákat.

1. Az egészségügyi rendszer és szerkezete
(Az egészségügyi szervezetvilág és biztosítási hálózat rendszerelméleti megközelítése)
2. A gyógyítás technológiája és közgazdaságtana
3. A kórház, mint gazdasági egység és mint rendszer. Kórházi információs folyamatok

4. Egészségügyi adatbankok és orvosi tudásbankok (adatigény, precedens-bankok, hipermédia-adatbankok)
5. Az informatika orvosi alkalmazásai
6. Az orvosi tudás anatómiája
7. Az orvosi adatkezelés eszközei
8. Biológiai jelek feldolgozása
9. Egészségügyi képfeldolgozó rendszerek
10. Egészségügyi információs rendszerek (felhasználási lehetőségek a kórházi alrendszerektől az országos hálózatokig)
11. Az orvosi tudás reprezentációja
12. Az orvosi észjárás és problémamegoldás
13. Az orvosi diagnózis modelljei
14. Terápiaválasztást támogató rendszerek
15. Telematikus technológiák*

Mindent egybevetve jól érzékelhető , hogy "mozog a talaj" az informatikus-szakma alatt : de hogy az intellektuális Richter-skálán mekkora erejű rengéssel kell számolnunk (és mikor?), az egyelőre nem látható.

*A közölt tantervről részletesebben ld. A Jövő Mérnöke 1993. szeptember 23-i és 30-i számát, az informatika fogalmáról és oktatásának dilemmáiról pedig Danyi Pál - Z.Karvalics László cikkét : Informatika és felsőoktatás I-II. Magyar Felsőoktatás, (1992 december, 1993 január.) A "jelző nélküli" informatikusképzés koncepciójának kidolgozása elsősorban dr. Gelléri Péter és dr. Gergely Tamás érdeme.

Looking for the specialist of informatics

László Z. Karvalics

At the time of its birth the concept of informatics simply meant the discipline dealing with scientific information systems based on library networks. At the beginning of the sixties it still had peacefully coexisted with mathematical theories of telecommunication and computer science, just being separated from the discipline of electrical engineering, but in the seventies it started to appear as a collective category for various special areas and corresponding university courses. Later the field of corporate information systems vindicated the title, while in French speaking countries electronic data processing was meant by it. In place of "information science", whose adoption was attempted in vain in the eighties, informatics has come to include all technologies of managing information systems.

The specialist of informatics must have a comprehensive view of the worlds of information technology and telecommunications, in order to be able to use, or recommend the use of a new piece of technology and to be able to adopt technological advances.

However, the knowledge of IT is only part of the specialists skills for he/she must be able to realize and incorporate into the problem-solving process the objectives of the most extensive system and the environmental-relational aspects as well. The specialist of informatics must be familiar with the way of thinking of the various fields of knowledge, must be well versed in defining the tasks and creating or realizing models.

Since the professional expertise of the various fields is not sufficient taken separately, the specialist of informatics must also bear with abstract knowledge and skills in respect of information management. He or she must be able to gain an overview of the activities of any application area, technology, organization or communication regardless of the kind of the information. Must be capable of doing problem-solving team-work involving the specialists of other areas, even if those are not computer related.

During the past few years a whole new series of different types of informatics have developed from sport-informatics, through bank-informatics to information management.

In health-care, for instance, fundamentally different solutions are required for the development and realization of hospitals business and administrative systems, comprehensive health-care data-banks and communication systems, electronic support systems for medical-biological research or for nursing information systems. Each of these tasks require full-time attention, still there exists a "health-care informatics" that is to coordinate them all.

There is no "general information specialist", only basic skills in and knowledge of informatics that are to be joined with and activated by the professional knowledge of the various fields.

There are three ways to do this:

- simultaneously acquiring the necessary knowledge in an organized format (not yet typical);
- entering the world of informatics from a given professional area, mostly by way of training courses or learning-by-doing;
- transferring with appropriate information specialist skills (with a degree in IT) to a professional area where the knowledge so "transferred" may be applied and coupled with new knowledge following a necessary learning period.

The Hungarian educational system, having become the bottleneck, provides strictly IT knowledge and to a small degree knowledge of telematics, while the reliable provision of "general" skills in informatics has not been taken care of. In addition, there are absolutely no institutional solutions for further university training of graduates of other areas, which could enable the conjecture of two worlds of knowledge.

Among other reasons, that is why the training of specialists of informatics, currently being organized within the ranks of the Budapest University Association and which is to take place at the Budapest Technical University, is so crucially important. In light of what has been said it is not an accident that the plan was drawn up as a peculiar inter-departmental, inter-university concept: the preparation for a five-year university training of information specialists and for the launch of a post-graduate specialized information specialist training are under way.

The full-time training requires a completely original curriculum. The basic courses will include epistemology, natural and social sciences, mathematics and information technology. Specialized courses will include system analysis, informatics, task and decision theory and modelling. Students may select one of more than a dozen other special area informatics courses when specializing and of which they become quickly acquainted with.

However, since the first generation of these students will not graduate before the turn of the millennium, to satisfy existing demands post-graduate training must commence first.

Among the available drafts the most elaborate one is the curriculum of health-care informatics.

Marketing a könyvtárban

MIKULÁS Gábor

Kecskeméti Tanítóképző Főiskola Könyvtára
Kecskemét

A címbeli kifejezés nagyon divatos dologra vonatkozik; ha valaki modernnek akar látszani a mai világban, akkor ezt a szót - akárcsak az Európa és a management kifejezéseket - gyakran kell említenie. Érdeemes azonban tudni, hogy ha nem is "már a görögök...", de mindenképpen a rendszeres árutermeléssel foglalkozó eleink is éltek a marketing módszereivel. Az akkori és a jelenlegi körülményeket összehasonlítva talán az a legfőbb különbség, hogy mi már tudatosan, tervezett formában élhetünk a marketing adta lehetőségekkel.

Mindezek után még maradhat a bizonytalanság, hogy a könyvtárban, információszolgáltató intézményben miért lehet létjogosultsága e fogalomnak, illetve a mögötte rejlő tevékenységnek. Kétségtelen, hogy a közvetlen profitérdekelt intézmények esetében fontosabbnak tűnik a marketing. Van azonban egy tényező, amely újabban ránk, könyvtári munkatársakra és munkahelyeinkre nagy hatást gyakorol, olyannyira, hogy a szakmai beszélgetések jó része e téma körül forog: kevés a pénz.

Ez tehát senkinek nem újdonság: a könyvtár az alacsony presztízs (fizetés) miatt nehezen talál értékes munkatársakat, egyre kevesebb dokumentumot tud beszerezni, vagy gondolni sem érdemes pl. az olvasóteremben régóta hiányzó új fotelek beszerzésére.

Nos, éppen ez az a helyzet, amikor a legnagyobb szükség van a menedzsmenten belül a marketing-technikákra. Ugyanis a marketing a piac elsődlegességét biztosító szemléletmód és magatartásforma, valamint az ezeket érvényre juttató tevékenységek együttese. A marketing az intézményi célok figyelembevételével összegyűjti az erőforrásokat, hogy azokra támaszkodva a piac felmérése után a legmegfelelőbb szolgáltatásokat tudja nyújtani. A piac nem általában a szolgáltatást fizeti meg, hanem csakis a számára jó, illetve a nagyon jó szolgáltatásokat, azokat viszont bőven.

Ha ezzel a gondolatmenettel ismét távol kerültünk volna a könyvtár tájáról, akkor feleltessük meg a marketing egyes elemeit a könyvtári

környezettel. A könyvtárat azért találták ki, hogy szolgáltatson. (Ha tehát "véletlenül" nem ezt teszi, vagy nem elég jól, akkor nem nagyon van létjogosultsága; hasznosabb, ha bezárják, és helyébe mondjuk kávéház kerül.) A könyvtári munka piaca az összes lehetséges használó, akiket a Szervezeti és működési szabályzat meghatároz. A könyvtár munkája során erőforrásaira támaszkodik. Ezek a személyzet és annak szakismertete, dokumentum-beszerzési és munkaköltség, könyvtári helyiség(ek), eszközök (pl. telefon, könyvespolc vagy fénymásológép) stb. A tulajdonképpeni marketingmunka azzal foglalkozik, hogy az erőforrásokat (input) úgy szervezze, hogy a használók különféle csoportjai (piaci szegmens) a könyvtári szolgáltatások által (output) a lehető legegységesebbek legyenek.

A marketingfolyamat tehát a következő részekből áll: a könyvtár jelenlegi, külső-belső helyzetének felmérése, a piac meghatározása és igényeinek felmérése, végül a szolgáltatás eladása. A marketing ugyanakkor folyamatos tevékenység: a szolgáltatás végzése például szorosan összefügg a piac folyamatos vizsgálatával, vagy az intézmény lehetőségeinek az igényekkel való állandó összevetésével.

1. A könyvtár külső és belső vizsgálata

A marketing kétségkívül tetszetős elméletének gyakorlatba való átvittele a külső-belső vizsgálaton alapul. Elterjedtebb angol néven SWOT-analízis, amelyben a betűszó az erősségekre, gyengeségekre, valamint lehetőségekre és félelmekre (avagy kihívásokra) - Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats - vonatkozik.

A könyvtárat sok hatás éri kívülről. Találkozunk olyan dolgokkal, amelyek reménnyel töltik el a könyvtári munkát végzőket; ezek a lehetőségek. Az olyan hatásokat azonban, amelyek kibillenthetik a könyvtárat addigi egyensúlyából, a könyvtár veszélyként, vagy egy más szemlélet szerint kihívásként éli meg. A könyvtár külső környezetébe azok a dolgok tartoznak, amelyek felett a könyvtárnak nincs ellenőrzési lehetősége, amelyekre a könyvtár nem, vagy csak alig hathat.

A könyvtár belső környezetének számbavételekor bizonyos tőlünk függő dolgokra azt mondhatjuk, hogy azok a mi könyvtárunk erősségei,

ezekre büszkék vagyunk, további munkánk során ezekre támaszkodhatunk. A könyvtári célok elérését hátráltató dolgoktól; a gyenge pontjainktól legjobb megszabadulnunk.

A könyvtár belső környezetébe tehát azok a területek tartoznak bele, amelyekre hatással tudunk lenni. Ezek egy része erősség, másik része gyengeség.

Összegezve a külső-belső vizsgálat eredményét, megállapíthatjuk, hogy az intézménynek tisztában kell lenni azokkal a hatásokkal, amelyek környezetét meghatározzák. A lehetőségek a könyvtár lehetséges mozgásterét, piacát mutatják. A veszélyek viszont próbára teszik az intézményt.

A könyvtár külső és belső környezetének felmérésében segít, hogy felosztja (szegmentálja) a lehetséges használók táborát. Egy kórházi könyvtárban például más szolgáltatást várnak - más könyvtárosi hozzáállást igényelnek - a friss szakmai információra éhes orvosok, az osztályokon fekvő betegek, a gyakorlaton lévő orvostanhallgatók, esetleg a szabadidejében kikapcsolódni vágyó kórházi személyzet. Az ökonómia törvénye szerint ugyanis kevesebb erőfeszítést - végső soron pénzt - igényel egy-egy használói csoportnak nagyjából egységes szolgáltatási kínálattal előállni, mint minden használó számára külön tüsténkedni.

2. Prioritások meghatározása

Természetesen minden könyvtáros célja, hogy saját területén csökkentse a gyengeségek számát, ugyanakkor szaporítsa az erősségeket. Miután sikerült meghatározni azokat a pontokat, ahol a könyvtárnak cselekvésre nyílik lehetősége, fontossági sorrendet kell felállítanunk. Olyan helyzet ugyanis egyre inkább csak a mesében fordul elő, hogy egy intézmény mindenféle tevékenységre tud áldozni energiájából. Legegyeszerűbb, ha egy lapra felírjuk a cselekvési lehetőségeket, majd a felhasználók szempontjából nézve sürgősség, illetve fontosság szempontjából megszámozzuk őket. (Az első számút mindenképpen meg kell valósítani, a másodikat akkor, ha az elsővel végeztünk, a hetediket viszont csak akkor, ha marad még energiánk. Bizonyára lesz olyan is, amelyről elsőre kiderül, hogy az előbbrevalók tisztességes elvégzése után nem marad rá energia vagy idő: ezekről le kell mondani, vagy pedig a következő tervezésnél pótlólagos forrást kell igényelni a fenntartótól.)

Újfajta minőség-meghatározás

A hagyományos minőségfelfogás önkényességen alapul: az individuum gyakran mások nyomására fogad el értékeket. A szolgáltatások területén a felhasználó elégedettségének mértéke a minőség szintje. A könyvtár szolgáltatása tehát csak akkor minőségi, ha minden szempontból megfelel a felhasználó igényeinek.

A könyvtári munkában minden támogatandó, ami ezt segíti, ugyanakkor kiiktatandó mindaz, ami akadályokat állít a minőség elérésében. Önmagában így nem érték, sőt gyengeség lehet például a túl nagy könyvtári állomány. Figyelembe kell azonban vennünk, hogy a felhasználók igényei sok esetben nem egyeznek meg szükségleteikkel.

Teljes körű minőségbiztosítás

E marketingtechnika, (a Total Quality Management) egyelőre még csak a profitérdekelt multinacionális cégeknél vált mindennapos technikává. Könyvtári használata még inkább újdonság: használatával tehát nagy előnyhöz, haszonhoz lehet jutni. Ennek lényege, hogy a könyvtári munkafolyamatok végzője minden munkaszakasz befejezésekor szembe-síti munkája minőségét a következő munkafolyamat végzőjének, rajta keresztül pedig a végfelhasználó minőség-igényeivel. (Ha például túlságosan részletesen szakozunk, akkor sokára kerül a katalógusba a cédula, később tájékozódhat segítségével a tájékoztató, az olvasót pedig zavarhatja a túl sok cédula; megnő a hozzáférési idő.)

A TQM politikája az előbbiekkal összefüggően a műveletközi részletek - például idővesztesség - kiküszöbölése (Just In Time), a hiba nélküli munka (Zero Defect); ezek mind, közvetve és közvetlenül is a felhasználó érdekeit szolgálják. Elvárja továbbá minden munkatárstól, hogy folyamatosan törekedjen saját munkájának javítására ("kaizen"-rendszer).

3. Marketing-kommunikáció

A marketing áldásos hatásait a marketing-kommunikáció közvetíti a könyvtárhasználó irányába és vissza.

A marketing-kommunikáció eszközrendszere a könyvtárban magában foglal négy tényleges kommunikációs tevékenységet:

- Személyes meggyőzés: a könyvtár figyelmet fordíthat arra, hogy rávegye a könyvtárosokat vagy a könyvtárbarátokat, hogy közvetlenül győzzék meg a lehetséges használókat a könyvtári szolgáltatások igénybevételének hasznosságáról. (Elgondolkodtató, hogy a könyvtárak munkatársai sok esetben nem élnek saját könyvtáruk szolgáltatásaival, sőt, gyakran nem is ismerik egyiket-másikat.)
 - Reklám: a könyvtári szolgáltatások kihasználtságának közvetlen haszon érdekében történő fokozása a cél, mondjuk a fénymásolási lehetőség vagy a sajtófigyelés hirdetése.
 - Public relations: célja a könyvtárral, illetve szolgáltatásaival kapcsolatos bizalom építése: pl. a fenntartó rendszeres tájékoztatása a könyvtár terveiről, eredményeiről. Fontos belső PR-technika a munkatársak elégedettségének növelése, motiválása participációval, anyagi vagy erkölcsi juttatásokkal: ez közvetlenül hat a könyvtár egészének eredményességére.
 - Eladásösztönzés (a könyvtárban az eladás többnyire idézőjelben használatos): ennek keretén belül a könyvtár a használóknak a közvetlen szolgáltatáson túl egyéb, magához a szolgáltatáshoz nem közvetlenül kapcsolódó többletet nyújt (pl. kölcsönzés esetén könyvtári szolgáltatásra emlékeztető könyvjelző, gyerekkönyvtárban "oklevél" a sokat olvasó gyerekeknek, a könyvtár szolgáltatásainak bemutatása meghívott potenciális használóknak stb.).
- Vannak olyan eszközök a marketing-kommunikáció területén, amelyek közvetetten kommunikatívak:

- Termék: a könyvtári szolgáltatás eredménye, ennek eladása a marketing célja. Lehet mondjuk egy dokumentum kölcsönzése, kikapcsolódás lehetővé tétele egy divatlap mellett, kérésre összeállított bibliográfia, vagy négy számjegy, amely egy vonat érkezésére utal.
- Hozzáférés = ár (hely, idő, nyelv, segédeszközök): mivel az idő pénz, a dokumentumokat a használókhoz legközelebb kell elhelyezni; ügyelni kell arra is, hogy a kiválasztási idő a lehető legkisebb legyen, a használók és a dokumentumok közötti nyelvi akadályok is minél kisebbek legyenek; a kölcsönözhető videokazettákhoz lejátszási lehetőséget érdemes biztosítani, és lehetőleg legyen a közelben fénymásológép is.

- Választék: több szolgáltatás felkínálása esetén általában nagyobb annak a valószínűsége, hogy a lehetséges használó éljen a lehetőséggel (Pl.: Ha a kínált idegen nyelvű folyóirat kiválasztott cikkeinek fordítását megszervezi a könyvtár, akkor az idegen nyelvet nem ismerőket is be lehet vonni. Ha a tudományos könyvek mellett van néhány szakácskönyv is a kikapcsolódáshoz: vonzóbb az a könyvtár, ahol lazítani is lehet).

Sokszor a választék csökkentése is indokolt lehet: ha a költség-haszon-elemzés kimutathatja, hogy bizonyos könyvtári erőfeszítések nem hoznak kellő eredményt, akkor a befektetett energiák megtérülését biztosító szolgáltatásokra érdemes koncentrálni.

- "Csomagolás": a könyvtári szolgáltatás csomagolása maga a könyvtári környezet a személyzettel együtt, pl. a könyvtár épületének külső megjelenése, a tájékoztatók mosolya és hanghordozása, kényelmes fotelek, portalanított polcok.
- Használók képzése (vevőszolgálat): a könyvtár által nyújtott szolgáltatások felhasználásával kapcsolatban a könyvtáros (igény esetén!) tanácsot adhat a használónak.

Mint láttuk, a marketing eszközei a könyvtári folyamatok eredményességének tudatos fejlesztésében, a források jobb kihasználásában, a munkatársak és a fenntartó, de legelsősorban a felhasználók megelégedettségének növelésében segítenek. Úgy tűnik, a magyar könyvtárak még nem használták ki minden ezzel kapcsolatos lehetőséget. Tehát jó munkát - magunknak!

Marketing in the Library

Gábor Mikulás

Nowadays marketing is rather fashionable and we can take advantage of the opportunities provided by marketing in a deliberate and organized fashion.

What gives the legitimacy for marketing in libraries and information service institutions? Doubtlessly, marketing appears to be more important for directly profit oriented organizations. However, there is one factor that exercises so much influence over libraries, that much of professional discussions is also centred around it: there is not enough money.

Marketing is a combination of perspective and behaviour securing the priority of the market, furthermore the bunch of activities directed at their realization. With respect to the objectives marketing activity aims at gathering resources in order to be able to provide the best services depending on them and having the market surveyed. Markets do not pay for good services in general, rather for what is particularly good for them.

The library was invented in order to provide a service. The market of the librarian's work is composed of all the potential users. Actual marketing activities deal with grouping resources in such a way so as to make the various groups of library users most satisfied with the services.

The marketing process is composed of the following parts: a survey of the library's current internal and external situation, the definition of the market and its demands and, finally, the sale of the services. At the same time marketing is a continuous activity: the provision of the services is strongly connected with the continuous survey of the markets and the constant consolidation of the institutions opportunities with the requirements.

The application of the marketing theory in practice is based on the strengths, weaknesses, opportunities and threats (SWOT) analysis.

The external environment of the library is composed of those elements over which the library has no control, may not or may only be slightly influenced by the library, but can have a positive or negative effect on the library itself.

The internal environment of the library is composed of those elements that the library can control. Part of it is strengths and part of it is weaknesses. Naturally, all librarians aim at reducing weaknesses and, at the same time, increasing strengths in their own area. When the areas where the library has an opportunity to act have been identified, a priority order is to be set up.

In contrast to the traditional understanding of quality, the measure of quality should be the degree of the users' satisfaction. Therefore, a stock too large is not inherently valuable, indeed, it is a weakness. However, it is also to be taken into consideration that the demand of the users frequently do not match their needs.

Total Quality Management has become part of the everyday routines of profit oriented multinationals only. Its application in the library is still a novelty, therefore, its use may provide significant advantage and profit. The gist of it is that on completion of a work-phase the one who carries out a certain library duty always checks the quality of his/her work against the quality expectations of the next worker who carries the process further, and eventually with that of the end-user.

The beneficial effects of marketing are transmitted to the library user and back by marketing communication. The means of marketing communication include:

- personal persuasion;
- advertisement;
- public relations;
- sales incentives.

There are tools in the area of marketing communications that are directly commutative:

- product;
- availability;
- packaging;
- training of users (customer service).

Az NPA CD-ROM adatbázis használata az orvosi könyvtárakban

TÓSZEGI Zsuzsanna
Országos Széchényi Könyvtár
Budapest

Az OSZK-ban a külföldi folyóiratok központi katalógusának tájékoztató szolgálatát gyakran veszik igénybe az orvosi könyvtárosok. A hozánk beérkező kérések (amelyek hazai lelőhely hiányában legtöbbször külföldre kerülnek) jelentős hányada az orvostudományi szakterületre vonatkozik - annak ellenére, hogy az OIK ma már szinte az egyedüli koordinációs központ, amely ágazati központi katalógust jelentet meg.

Az OSZK régóta tartozik a szakmának azokkal a lelőhely-jegyzékekkel, amelyek korábban rendszeresen napvilágot láttak. A számítógépes feldolgozásra való áttérés kezdete, 1982 óta mindössze egyetlen, az 1985/86-os kétéves ciklust felölelő kötetkatalógust adott ki az időközben Nemzeti Periodika Adatbázis névre átkeresztelt KFKK kurrens csoport. A 80-as évek végén a Magyar Tudományos Akadémia és az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság OTKA (Országos Tudományos Kutatási Alap) pályázatának köszönhetően elindult ugyan az NPA állományából egy korszerű online információkereső szolgáltatás, de a tapasztalatok szerint ez a lehetőség csak a nagykönyvtárak számára jelentett előnyt.

Az NPA Szerkesztőség az adatbázis feltöltése és karbantartása során nem feledkezett meg arról, hogy kötelessége időről időre kiadni lelőhely-jegyzéket a külföldi folyóiratokról. E fontos szolgáltatást tekintve nem a szándék hiányzott, hanem a pénz.

A Nemzeti Periodika Adatbázis a könyvtárak külföldi folyóiratainak bejelentésére épül. Az adatokat az NPA Szerkesztőség gyűjti össze és dolgozza fel PC-ken, majd a mágneses hordozóra rögzített anyagot elküldi a KSH Számítóközpontjába, ahol évente 1-2 alkalommal megtörténik az egész adatbázis felújítása. Mai helyzetünket jellemzi, hogy párhuzamosan létezik az NPA offline üzemmódú adatbázis a KSH-ban, az NPA online lekérdezhető adatbázis a SZTAKI-ban, és most az NPA

CD-ROM adatbázis a lézerlemezen. A különböző variációk könnyebb azonosítása érdekében a továbbiakban ezeket rendre NPA, NPA/online, ill. NPA/CD névvel illetjük.

Az NPA/online szolgáltatása is változott a kezdetek, 1988 óta. Korábban az Információs Infrastruktúra Program központi szolgáltató (host) számítógépén a CDS/ISIS adatbáziskezelő program futott, így - sok másikkal együtt - az NPA/online adatbázist is a CDS/ISIS parancsnyelvével lehetett lekérdezni. Az IIF Program 1992-ben egy korszerűbb adatbáziskezelő szoftvert vásárolt, és sorra áttöltötték a központilag szolgáltatott adatbázisokat - köztük a miénket is - az új program, a BRS/Search alá. A korszerűbb felépítésű és több szolgáltatás nyújtására képes szoftverre való áttérés mellett az is jelentős előrelépést jelent a felhasználók szempontjából, hogy az IIF hálózat kiépítése tovább folyik: egyre több várost és intézményt kapcsolnak be ebbe a hazai és nemzetközi számítógépes "vérkeringésbe".

Amikor megterveztük az NPA/CD-változatát, először azt kellett kijelölni, melyek azok a mezők, amelyeket kereshetővé (indexelhetővé) akarunk tenni, majd meg kellett mondani, melyik indexelt mezőhöz milyen módon akarunk hozzáférni - szavanként, kifejezésként vagy mind a kettőféleképpen? E kérdés jelentőségét egy példával szeretném illusztrálni: a bibliográfiai hivatkozások túlnyomó többsége csak címrövidítést ad (megkeserítendő a könyvtárosok életét), mégpedig valami ilyesmit: Med. pediatr. oncol. Ha ezt a rövidített címet (amely az NPA-ban egy indexelésre kijelölt mező) szavanként akarnánk kereshetővé tenni, akkor a 'med.' nemcsak a 'medical', hanem a 'medicus', 'medycyn-', az 'oncol.' pedig a 'oncology', az 'oncological' stb. szavakat is jelentené, és ez nagyon megnehezítené a cím azonosítását. Ha viszont kifejezésként (tehát az egész mező tartalmát egybevéve) helyezzük el az indexben, akkor ez a címrövidítés egyértelműen megfeleltethető annak a folyóiratnak, amelyet jelöl. (Esetünkben a Medical and pediatric oncology címűnek.)

Keresés Megjelenítés Nyomtatás Opciók Exit

3.halmaz

2/2

NPA

NPA CD-ROM

c p b .usa

Medical and pediatric oncology, - 1 (1975) - . - New York : Alan R. Liss.
inc.

Hordozó: hagyományos. - Melléklet címe: Medical and pediatric oncology.

Supplement ISSN 0740-8226

ISSN 0098-1532

Med. pediatr. oncol.

OSZT.: +1 : F+ : 01

Teljes állomány: 9 (1981) - 18 (1990)

Lelőhely kódok: B 13/32 : B 845 : D 2 : P 10 : Szo 19

Részletes állomány:

9 (1981): B 845 : P 10

10 (1982): B 13/32 : B 845 : D 2 : P 10 : Szo 19

11 (1983): B 13/32 : B 845 : D 2 : P 10 : Szo 19

12 (1984): B 13/32 : B 845 : D 2 : P 10 : Szo 19

13 (1985): B 13/32 : B 845 : D 2 : P 10 : Szo 19

14 (1986): B 13/32 : B 845 : P 10 : Szo 19

15 (1987): B 13/32 : B 845 : D 2 : P 10 : Szo 19

16 (1988): B 13/32 : B 845 : D 2 : P 10 : Szo 19

17 (1989): B 13/32 : B 845 : D 2 : P 10

F2-Formátum F3-Keresés F5.ESC-Egysoros F9-Menü F10-DOS -Következő-előző

Fordított eset áll fenn a 'Címek szavai' indexnél, amelyben az összes címmező valamennyi szava egyszer előfordul. Ebben az indexben egyetlen szóra, szórészletre, de ezek együttes előfordulására is lehet keresni. A program lehetővé teszi a helyettesítő karakterek használatát (a 'csonkolást' és a 'maszkolást') is. Ha például egy olyan szóra keresünk, amelynek nem tudjuk a pontos leírását, vagy az összes előfordulását meg akarjuk találni, akkor alkalmazhatjuk a '*' jelet, amely bármennyi karaktert helyettesít, illetve a '!' jelet, amely pontosan egy karakter helyett állhat. Tételezzük fel, hogy a 'gynecológia' szakkifejezést keressük - függetlenül attól, hogy angolul, spanyolul, oroszul, németül stb. írták-e

le. Könnyen összegyűjthetjük azokat a folyóiratokat, amelyeknek bármely címmezőjében előfordul a keresett szó, ha a 'Címek szavai' sorba beírjuk a következő karaktersort: 'g!n*ol*'.
NPA

Keresés Megjelenítés Nyomtatás Opciók Exit

2.halmaz

6/1

ISSN 0005-9064 deu Berichte über die gesamte Gynäkologie und Geburtshilfe sow

ISSN 0009-9201 usa Clinical obstetrics and gynecology

ISSN 0017-5994 deu Der Gynäkologe

ISSN 0020-7292 usa International journal of the gynaecology and obstetrics

ISSN 0029-7828 usa Obstetrical and gynecological survey

ISSN 0254-637X cub Revista cubana de obstetricia y ginecologia

+ - Ins Del Space F2-Formátumváltás F3-Keresés F5-Teljes tétel F9-Menü F10-DOS

Az NPA-ból a következő mezőket jelöltük ki indexelésre:

- ISSN (vagy KSSN) szám
- országkód
- a címek szavai
- a teljes főcím
- kiadó
- megjelenési hely
- közreadó
- hivatkozási cím
- osztályozási jelzet

Az NPA/CD felhasználói kézikönyvében részletesen le vannak írva a kereséssel kapcsolatos tudnivalók, most csak néhány további sajátossággal ismerkedjünk meg.

Az NPA/CD kétféle keresést tesz lehetővé: az egyik az ún. úrlapos, a másik a parancsmódú keresés. Az úrlapos kereséshez gyakorlatilag semmilyen előzetes ismeret nem szükséges, a képernyőn látható mezők és utasítások elvezetik a felhasználót a keresés végeredményéig. A keresés könnyítésére szolgál a felhasználói kézikönyv melléklete, a "referenciakártya" is, amely az egyes műveletcsoportok alatt felsorolja azokat a billentyűket, ill. billentyű-kombinációkat, amelyek lenyomásának hatására a program végrehajtja az adott utasítást. Ilyen billentyű például az F2, amely az úrlapos keresés során az indexet, a megjelenítés során pedig a formátum menüt nyitja ki. Vannak olyan billentyű-kombinációk, amelyek bárholnan végrehajthatók, így például az Alt-S a kereső úrlapra tér vissza, az Alt-N a nyomtatás menübe visz, vagy a Ctrl-F1, amely a könyvtárkódokat tartalmazó indexet mutatja meg, ahonnan egy újabb billentyű (az Ins) lenyomásával a lelőhely-könyvtárak adatait kérhetjük ki a képernyőre.

Keresés Megjelenítés Nyomtatás Opciók Exit

2.halmaz

1/1

NPA

NPA CD-ROM

c p g fim

Annales chirurgiae et gynaecologiae. – 1976 – . – Helsinki : Duodecim

Hordozó: hagyományos. – Előző címe: Annales chirurgiae et gynaecologiae

Fennia ISSN 0003-3855

ISSN 0355-9521

Ann. chir. gynaecol.

OSZT.: F+ : FS : 03

Teljes állomány: 70 (1981) – 80 (1991)

Lelőhely kódok: D 2 : P 10 : Ti 3

Részletes állomány:

70 (1981): P 10 : Ti 3

71 (1982): P 10 : Ti 3

72 (1983): P 10 : Ti 3

73 (1984): P 10

74 (1985): P 10

75 (1986): P 10

76 (1987): D 2 : P 10

77 (1988): D 2 : P 10

78 (1989): D 2

79 (1990): D 2

F2-Formátum F3-Keresés F5.ESC-Egysoros F9-Menü F10-DOS -Következő-előző

Keresés Megjelenítés Nyomtatás Opciók Exit

2.halmaz

1/1

NPA

NPA CD-ROM

Könyvtárak

c p g fim

1 D 2+ chirurgias et gynaecologiae. – 1976 – . – Helsinki : Duodecim

Könyvtárak

D 2+

Debreceni Orvostudományi Egyetem Központi Kenézy Könyvtára

4012 Debrecen Nagyerdei krt. 98.

4012 Debrecen Pf 31

Tel : 52-313-847 FAX : 52-313-847

Tx : 72411

a könyvtárban van témafigyelés, irodalomkutatás, témabibliográfia
összeállítás

Számítógépes irodalomkutatás

Szolgáltatások : kölcsönöz : helyben olvasás van : szabad szemmel olvasható
másolatot készítenek

Selejtezés : a kiadványokat öt évnél tovább megőrzik

78 (1989): D 2

79 (1990): D 2

PgUp/PgDn Home/End Esc-Kilépés

Az űrlapos keresés során a felhasználónak nincs más dolga, mint a kérdés megfogalmazása után kiválasztani azt az mutatót (indexet), amelyből keresni akar, az F2 billentyűvel kinyitni az ablakot és beírni azt a szót vagy kifejezést, amelyre rá akar találni. Ha a képernyőn látható ablakban meglátja a keresett szót (szavakat), akkor a nyíl billentyűvel elég arra a sorra "navigálni" és az Enter billentyű lenyomásával kiválasztani a kérdéses fogalmat.

Természetesen a keresőkérdés több mező együttes előfordulására is vonatkozhat; tipikus tájékoztatási feladat az NPA-ban például egy szakterület és egy ország összekapcsolása, mint például: Ausztráliában megjelenő magyar vonatkozású periodikumok, vagy: holland biotechnológiai tárgyú időszak kiadványok.

Az NPA/CD program alapértelmezésnek a megadott keresőkifejezések együttes előfordulását tekinti (vagyis logikai ÉS kapcsolatba állítja a kifejezéseket). Természetesen ezen lehet változtatni és vagylagos (logikai VAGY), illetve nemleges (logikai NEM) szöveg-összefüggést is meg lehet adni. Ha például egyidejűleg több országot keresünk, akkor a VAGY kapcsolat jelét tesszük ki az országkódok közé: az USA OR CAN keresőkérdésre találatként az összes egyesült államokbeli és kanadai folyóirat a találati halmazba kerül.

A parancsmódú keresés annyiban különbözik a fentiektől, hogy nem kell a képernyőn az egyes indexsorok között lépegetni (navigálni), majd az adott sorokba átemelni (vagy billentyűzeten beírni) a kereső-kifejezéseket, hanem egy parancssor megnyitása után ebbe az egy sorba lehet a megfogalmazott keresőkérdést begépelni. Ebben az esetben is van mód arra, hogy a keresett index azonosítójának (prefixumának) beírása után "kinyissuk" a megfelelő indexet és onnan emeljük át az adott sort. Ha például egy olyan, orvostudományi folyóiratot keresünk, amely Hollandiában, de nem az Elsevier kiadónál jelent meg, akkor a parancsmódú keresőkérdés a következő lesz:

cc=nld and sc=F+ not pu=elsevier

A program a találatokat először egy egysoros, ún. rövid találati formában jeleníti meg, ahonnan - több találat esetén - ki lehet választani azokat, amelyeknek a részletes adataira is kíváncsiak vagyunk. A különböző formátumok (LABEL, BIBL, STRU, INNER) mind a felhasználók munkájának a könnyítését szolgálják. A BIBL nevű formátum a könyvtári

katalóguscédulákon látható címleírásokra hasonlít, a LABEL a mezőnevek kiírásával teszi könnyebbé az eligazodást. A másik két formátum közül a STRU az NPA eredeti, az INNER a CD-n lévő adatbázis rekord-felépítését mutatja meg. A felhasználónak a formátum megváltoztatására is van módja.

Keresés Megjelenítés Nyomtatás Opciók Exit 4.halmaz 39/1
NPA

ISSN 0010-468X nld Computer programs in biomedicine
ISSN 0014-4142 nld Excerpta medica.Section 10., Obstetrics and gynecology
ISSN 0014-4185 nld Excerpta medica.Section 14., Radiology
ISSN 0014-4207 nld Excerpta medica Section 16., Cancer
ISSN 0014-4231 nld Excerpta medica Section 19., Rehabilitation and physical
ISSN 0014-424X nld Excerpta medica Section 20., Gerontology and geriatrics
ISSN 0014-4274 nld Excerpta medica.Section 23., Nuclear medicine
ISSN 0014-4312 nld Excerpta medica.Section 27., Biophysics, bio-engineering
ISSN 0014-4347 nld Excerpta medica.Section 30., Pharmacology and toxicology
ISSN 0014-4398 nld Excerpta medica.Section 35., Occupational health and indu
ISSN 0021-4264 nld Janus
ISSN 0023-3374 nld Proceedings of the Koninklijke Nederlandse akademie van We
ISSN 0065-1362 nld Acta Leidensia
ISSN 0079-6468 nld Progress in medicinal chemistry
ISSN 0165-2699 nld Progress in medical ultrasound
ISSN 0166-3542 nld Antiviral research
ISSN 0166-445X nld Aquatic toxicology
ISSN 0167-1618 nld Oncodevelopmental biology and medicine
ISSN 0167-482X nld Journal of psychosomatic obstetrics and gynaecology
ISSN 0167-6784 nld Ophthalmic paediatrics and genetics
ISSN 0167-6806 nld Breast cancer research and treatment

+ - Ins Del Space F2-Formátumváltás F3-Keresés F5-Teljes tétel F9-Menü F10-DOS

Keresés Megjelenítés Nyomtatás Opciók Exit 5.halmaz 3/3
NPA

Periodicitás : évi három
Kiadó ország : nld
Főcím : Ophthalmic paediatrics and genetics
Megjelenési adat : Amsterdam : Aeolus press
Indulás/Megszűnés : 1 . vol . (1981) –
Hordozó : hagyományos
Kulcscím : Ophthalmic paediatrics and genetics
Hivatkozási cím : Ophthalmic paediatr. genet.
Oszályozási jelzet : EE : F+ : FO : 01
Teljes állomány : 1 . vol . (1981-1982) (1982) – 11 . vol . (1990)
Lelőhely kódok : B 13
Részletes állomány : 1 . vol . (1981-1982) (1982) : B 13
2-3 . vol . (1983) : B 13
4 . vol . (1984) : B 13
5 . vol . (1985) : B 13
6 . vol . (1985) : B 13
7 . vol . (1986) : B 13
8 . vol . (1987) : B 13
9 . vol . (1988) : B 13
10 . vol . (1989) : B 13
11 . vol . (1990) : B 13

F2-Formátum F3-Keresés F5,ESC-Egysoros F9-Menü F10-DOS -Következő-előző

Az NPA adatbázis periodika osztályozási rendszere, az Osztaurusz a CD-ROM-on több megközelítésben is használható. Az indexben a deskriptorok, ill. nemdeskriptorok betűrendben sorakoznak egymás után. Ha a kapcsolódó fogalmakat akarjuk megnézni, a teauruszcikket az Insert billentyű lenyomásával "nyithatjuk ki". Amennyiben keresni akarunk a kiválasztott deskriptorra, az Enter segítségével "átemelhetjük" a képernyőre a fogalmat helyettesítő osztályozási jelzetet, és így végezhetjük el a keresést.

Az NPA/CD programja a keresésen kívül még számos egyéb szolgáltatást is nyújt: lehetőség van a találatok kinyomtatására (HP nyomtatón), a keresőkérdések, ill. a találati halmazok tárolására, ezek újbóli felhasználására. A program angolul is "tud": a rendszerüzenetek, a képernyőszövegek, a többszintű és helyzetfüggő súgó (help) ablakok a Programnyelv almenüpontban angolra válthatók. Elő lehet hívni az országcódok feloldását, illetve meg lehet nézni egy adott ország kódját (szintén magyarul és angolul). Akinek a könyvtárak címadataira gyakran van szüksége, letöltheti egy szövegszerkesztőbe a LIB.OUT nevű fájlt.

Az NPA/CD szoftverét a könyvtárosok által már ismert ARCANUM Bt. fejlesztői dolgozták ki (ők készítették többek között az Országgyűlési Könyvtár PRESSDOK és HUNDOK CD-ROM adatbázisait is). Első közös munkánkat remélhetően továbbiak is követik majd. A CD-ROM kiadását az OMFB anyagi támogatása tette lehetővé.

The use of the NPA CD-ROM in medical libraries

Zsuzsanna Tószegi

Medical librarians frequently take advantage of the information services of the National Széchenyi Library on foreign periodicals available in Hungary.

The National Széchenyi Library has long been due to publish the union list of periodicals that had been regularly available earlier. Since the beginning of the transition to computerized data processing in 1982 only a single volume print catalogue has been published for the years of 1985 and 1986.

Although an online services was launched at the end of the eighties, according to experience this opportunity has proved to be advantageous for big libraries only. For the publication of the union lists not intention was lacking but money.

The NPA National Periodicals Database is based on libraries reporting their foreign periodicals. It is characteristic of our recent situation that the off-line and the on-line databases exist simultaneously on the computers of two separate institutions and, in addition to that, there is the CD-ROM, too.

NPA's on-line services have also changed since the beginnings in 1988. Previously it was running on a CDS/ISIS database program and in 1992 it was installed on BRS/Search.

The following fields of NPA records were selected to be indexed:

- ISSN;
- country code;
- words from titles;
- main title;
- publisher;
- place of publishing;
- issuing body;
- abbreviated title;
- classification.

The NPA CD offers two search options: one is menu-driven, while the other is in command mode.

The program lists the records found line by line, and in case of multiple options, the one we require detailed information on can be selected.

On the CD-ROM version a thesaurus can be used. The descriptors and non-descriptors are listed alphabetically in the index. If the user is looking for related concepts the thesaurus may be opened and the selected descriptor, the classification code substituting for the concept may be transposed to the screen.

Referátumok - szemlél

Medlib-L: ismétlődés és sokféleség

Folyóiratok kihasználtsági vizsgálatával kapcsolatos körkérdésének eredményeit összegzi Elizabeth Lamont. Egy-egy folyóirat megtartásának vagy lemondásának a kritériumául ennek megfelelően az előfizetési ár és a könyvtárközi kölcsönzési költségek összehasonlítása szolgál. Ha az éves előfizetési árat elosztjuk a számmal, ahányszor a folyóiratot használták, ez az arányszám összehasonlítható a könyvtárközi kölcsönzés költségeivel, amelyek közé nemcsak a külső (pl. postai) költségeket kell számítani, hanem a munkatársak munkabérét is. Ha az előfizetés költsége eléri a könyvtárközi kölcsönzési költségek kétszeresét, célszerű a folyóiratot lemondani. A folyóiratok lemondásával kapcsolatos szempontokkal foglalkozó irodalomból a következő írásokat ajánlották a körkérdésben résztvevők:

Walter, P.L.: Doing the unthinkable: cancelling journals at a research library. *Serials Librarian*, 1990,18,1-2., 146-

Burkhardt, D.C.: The audit payoff: medical journal titles most in demand. *Library Journal*. 1990, March 1, 59-

Hunt, R.K.: Journal deselection in a biomedical research library: a mediated mathematic approach. *Bulletin of the Medical Library Association*. 1990,78,1,45-48.(1)

A nyomtatott Index Medicus lemondásának kérdése nem először szerepel a Medlib-L-ben (2), mégis úgy látszik, nem veszített aktualitásából.

Halyna Liszczyński hét választ kapott az ezzel kapcsolatos kérdésére, ami reprezentatív felmérésnek nem, de érdekes adaléknak feltétlenül tekinthető.

A válaszadók közül hat lemondja (lemondta) az Index Medicust. A Cumulated Index Medicust ebből ketten megtartották, összesen négyen mondták viszont le. Csupán egyetlen olyan könyvtár akadt, amelyik megtartotta az Index Medicust és annak kumulált változatát is.

A lemondás néhány indoka:

- A CD-ROM hatékonyabb eszköz.

- Nincs elég tárolótér a könyvtárban.
- Alacsony az indexek kihasználása.
- A felhasználók jobban szeretik a CD-ROM-ot, mint a nyomtatott indexet.
- A felhasználók észre sem vették, hogy eltűnt az IM.
- A lemondás ellenérvei közül néhány:
- A lemondás nyomán több számítógépes munkaállomásra lenne szükség.
- Az IM viszonylag olcsó.
- A nyomtatott indexet egyszerre több olvasó használhatja egy időben.

Halyna Liszczyński egy 170 ágyas kórházban dolgozik, ahol ő és a kórház illetékesei úgy ítélték meg, célszerűbb lemondani az Index Medicus és az így megtakarított összeget másra felhasználni. Döntésükben nagy szerepe volt a helyhiánynak is.(3)

Lényegében ugyanezt a kérdéskört boncolgatja Jo Anne Boorkman, aki egy korábbi felmérése során leginkább nemleges válaszokat kapott arra a kérdésre, célszerű-e a könyvtáraknak nyomtatott indexekről és referáló kiadványokról lemondaniuk, ha azok megvannak CD-ROM-on. Ennek oka egyrészt a CD-ROM élettartamának kérdésessége, bár nem tudjuk, valós-e ez a probléma. A másik gond az egy felhasználós hozzáférés, bár vannak már hálózatba kötött CD-ROM-ok is.

Jo Anne Boorkman személyes tapasztalata, hogy az egyedi gépeken használt CD-k bizony megkarcolódhatnak és a sérülések a visszakeresést is akadályozzák, nem beszélve az olvasóknak és a könyvtárosoknak okozott bosszúságról.

Végző soron azonban arról kellene a könyvtáraknak dönteniük, mit, milyen célból archiválnak és ennek alapján kellene beszerezniük ezt vagy azt a formát, hiszen mindkettőnek egyaránt van előnye és hátránya.(4)

A kórházi könyvtáraknak a betegek előtti nyitottsága sem először kerül napirendre. Ezúttal Kathy Martin, aki egy egyetlen helyiségből álló, egyszemélyes könyvtárban dolgozik, veti fel ennek szükségességét. A könyvtár ugyanis eddig viszonylag eldugott helyen volt, új helyén viszont gyakrabban látogatják a páciensek. Az ott olvasó orvosokat ez zavarja és egyébként is azt szeretnék, ha tőlük kérnének tanácsot a

betegek, nem pedig a szakirodalomhoz fordulnának. A kórház adminisztratív vezetői viszont a könyvtárost támogatják és nyitottságra törekszenek.(5)

Nancy Start, a lista "gazdája" ismét felhívja a résztvevőket, hogy írják alá üzeneteiket. Vitafórumról lévén szó, Nancy Start kéri a résztvevőket, minél kevesebbszer kérjék kérdéseikre a válaszokat saját címükre, mert ezzel meggátolják, hogy azokat minden érdeklődő olvashassa. Sokan ugyanis kizárólag azért jelentkeztek ide, hogy mások kérdéseiből, válaszaiból, vitáiból okuljanak, de maguk nem vesznek részt azokban, csupán olvassák, nyomon követik őket.

Ha mégis volna olyan kérdés, amelynél a kérdés feltevője nem látja célszerűnek, hogy a válaszok az egész listának érkezzenek, illendő összefoglalót küldenie a tanulságokról (úgy, ahogy már többször - a fentiekben is - láttunk már rá példát).

Ennek nem mond ellent az a (korábban is többször hangoztatott, és más listáknál is gyakori) figyelmeztetés, hogy az egy-egy kollégának szóló, valamiért személyes jellegű üzeneteket ne küldjék el az egész listának.

A Medlib-L már "tantárggyá" vált a könyvtári tanszékeken. Ezt mutatja a Medlib-L-ben egyetemi feladatként résztvevő hallgatóknak küldött üzenet, amely arra figyelmeztet, mondják le "előfizetésüket", mielőtt bezárnák postafiókjukat.(6)

A nem-moderált elektronikus vitafórumokkal kapcsolatosan éppen a Medlib-L-ről szóló legutóbbi tudósításunkban (7) adtunk némi képet. Ezek a fórumok alig korlátozzák, milyen véleményeknek adnak teret és ez a szabadság még fogékonyabbá teszi a résztvevőket a szabályozás szükségességével kapcsolatos viták iránt.

Thomas Williams azon a véleményen van, hogy a résztvevők joga eldönteni, mit és hogyan vitatnak meg, mindaddig, amíg azt civilizált módon teszik.(8)

Mignon Adams viszont úgy gondolja, hogy egyesek összetévesztik a véleménynyilvánítás jogát a véleménynyilvánítási fórumhoz való joggal. Egy napilap szerkesztője nem köteles bárki olvasói levelét megjelentetni, egy tévéműsorban csak az léphet fel, akinek azt megengedik és ugyanez

történik a moderált listák esetén is, ahol (egy folyóirat szerkesztőjéhez hasonlóan) a moderátor fenntartja magának a jogot, hogy eldöntse, mi tartozik az adott fórum témájába és mi nem.(9)

Ed Poletti arra volt kíváncsi, hol és hogyan működnek kórházi könyvtári bizottságok.(10) Körkérdésére sok válasz érkezett.

Shelly Warwick arról számol be, hogy kórházában negyedévenként ül össze a bizottság, amely jóváhagyja a könyvtár terveit és figyelemmel kíséri a költségvetés alakulását, továbbá a könyvtárosi állás betöltésébe is van beleszólása. Ez a bizottság azonban nem kezdeményez, csupán-csak az eseményekre reagál.(11) Hasonló a bizottság szerepe két másik kórházban is.(12)

Carol Gilbert munkahelyén évente négyszer kellene összeülnie a bizottságnak, de a valóságban igen ritkák az ülések. Lendületet hozott a testület munkájába, hogy új elnök került az élére, aki legalább érdeklődik a könyvtár iránt.(13)

Debra Rand több kórházban is pozitív tapasztalatokat szerzett a könyvtári bizottságok működéséről és hasznáról. Ez még akkor is így van, ha igen lehangoló, amikor a könyvtáros hosszú munkával előkészül egy-egy ülésre, ahová alig néhányan jönnek el. (14)

Nyilvánvalóan nagyon sok múlik a könyvtároson. A Crawford Long kórház könyvtári bizottsága Georgia állam fővárosában, Atlantában korábban keveset foglalkozott a könyvtár ügyeivel, de az új könyvtáros elérte, hogy a bizottság a könyvtár szövetségesévé váljon. Egyébként a város egy másik kórházában is jól működik a bizottság, azzal a különbséggel, hogy - míg a Crawford Long kórház bizottsága csak tanácsokat ad a gyarapítást illetően - ott a bizottság hagyja jóvá a legfontosabb szerzeményezéseket.(15)

Rosalind Lett kórházának könyvtári bizottsága kiharcolta, hogy a könyvtár szerzeményezési keretét 30%-kal növeljék, így ne kelljen folyóiratokat lemondaniuk.(16)

Lee Hancock az Internet hálózaton elérhető elektronikus források általa összeállított kalauzának újabb, aktualizált változatával jelentkezett.(17)

Debbie Skolnik a körkérdésére adott válaszok alapján megállapítja, hogy a virtuális valóság már bekerült az orvostudomány eszköztárába.(18)

Robert Lee Hadden a biztonság problémáiról kibontakozott kisebb eszmecseréhez fűzi hozzá, hogy az abszolút biztonság megvalósítását jelentő betörésbiztos ajtók, fegyveres őrk beállításával szemben sokkal inkább megvalósítható a relatív biztonság megteremtése, ami azt jelenti, hogy a tolvajok tevékenységét nehezebbé, időigényesebbé tesszük és növeljük annak lehetőségét, hogy tettenérik, vagy könnyebben elfogják őket. Jók a mágneskapuk, sőt sokszor elég, ha csak egy fémdetektort utánzó keretet állítunk fel. Fegyveres őrkre a könyvtárakban legtöbbször nincsen szükség, a fegyvertelen diákórság is növeli a biztonságot.(19)

Források: (Az elektronikus levelek esetében a szerző neve mellett elektronikus címét /a személyi azonosítót a @ jel után a számítógép azonosítója követi/ is megadtuk. A címet /ha volt ilyen/ a vitafórum neve és az üzenet elküldésének dátuma követi.)

1. Elizabeth Lamont [CZ23@MUSICA.MCGILL.CA]: Summary of usage criteria. Medical Libraries Discussion List [MEDLIB-L@UBVM.BITNET] 1993. július 20.
2. Újabb témák a MEDLIB-L elektronikus vitafórum terméséből. Orvosi Könyvtáros, 1992,32,42.
3. Halyna Liszczyński [liszczyński@SHRSYS.HSLC.ORG] Summary: Dropping Index Medicus. Medical Libraries Discussion List [MEDLIB-L@UBVM.BITNET] 1993. Június 23.
4. Jo Anne Boorkman [jaboorkman@UCDAVIS.EDU]. Medical Libraries Discussion List [MEDLIB-L@UBVM.BITNET] 1993. Július 22.
5. Kathy Martin [martink@OHSU.EDU]: Patient library use. Medical Libraries Discussion List [MEDLIB-L@UBVM.BITNET] 1993. Július 27.
6. Nancy Start [HSLSTART@UBVM.BITNET]: Signing your postings! Medical Libraries Discussion List [MEDLIB-L@UBVM.BITNET] 1993. Július 29.
Nancy Start [HSLSTART@UBVM.BITNET]: Reminder for Library School Students. Medical Libraries Discussion List [MEDLIB-L@UBVM.BITNET] 1993. Július 28.

- Nancy Start [HSLSTART@UBVM.BITNET]: MEDLIB-L Tips. Medical Libraries Discussion List [MEDLIB-L@UBVM.BITNET] 1993. Augusztus 31.
7. Medlib-L: Elvek és gyakorlat. Orvosi Könyvtáros, 1993,33,1
8. Thomas Williams [twilliam@MEDNET.MED.MIAMI.EDU] Medical Libraries Discussion List [MEDLIB-L@UBVM.BITNET] 1993. Augusztus 30.
9. Mignon Adams [adams@SHRSYS.HSLC.ORG] Medical Libraries Discussion List [MEDLIB-L@UBVM.BITNET] 1993. augusztus 30.
10. Ed Poletti [EDNIGHT@DELPHI.COM]: Hospital library advisory committes. Medical Libraries Discussion List [MEDLIB-L@UBVM.BITNET] 1993. szeptember 15.
11. Shelly Warwick [SWARWICK@ZODIAC.BITNET] Medical Libraries Discussion List [MEDLIB-L@UBVM.BITNET] 1993. szeptember 16.
12. Sandra Brenner [brenners@MEDICINE.WUSTL.EDU] Medical Libraries Discussion List [MEDLIB-L@UBVM.BITNET] 1993. szeptember 16.
Salem Hospital [salemhos@CLASS.ORG] Medical Libraries Discussion List [MEDLIB-L@UBVM.BITNET] 1993. szeptember 16.
13. Carole Gilbert [CGILBERT@LIFE.JSC.NASA.GOV] Medical Libraries Discussion List [MEDLIB-L@UBVM.BITNET] 1993. szeptember 16.
14. Debra Rand [rand@AECOM.YU.EDU] Medical Libraries Discussion List [MEDLIB-L@UBVM.BITNET] 1993. szeptember 19.
15. Rosalind Lett [rlett@EMORYU1.CC.EMORY.EDU] Medical Libraries Discussion List [MEDLIB-L@UBVM.BITNET] 1993. szeptember 21.
16. Mary Edith Walker [mewalker@mbcf.stjude.org] Medical Libraries Discussion List [MEDLIB-L@UBVM.BITNET] 1993.szeptember 21.
17. Lee Hancock [LE07144@UKANVM]: Internet Health Science Resources update. Medical Libraries Discussion List [MEDLIB-L@UBVM.BITNET] 1993. szeptember 10.

18. Debbie Skolnik [Debbie_SKOLNIK@UMAIL.UMD.EDU]:
Summary - Virtual Reality in Med Info. Medical Libraries Discussion List [MEDLIB-L@UBVM.BITNET] 1993. szeptember 20.
19. Robert Lee Hadden [RHADDEN@USGSRESV] Medical Libraries Discussion List [MEDLIB-L@UBVM.BITNET] 1993. szeptember 1.

(Koltay Tibor)

Napjainkban talán már azon kellene gondolkodni, hogy milyen is lesz a falak nélküli könyvtár, amelyben sem könyv, sem könyvtáros nincsen, vagy azon, hogy milyen lesz a falak nélküli kórház, amely könyvtár nélkül működik. Brandon és Hill azonban elsősorban nem ezzel foglalkozik, ők a jelen könyvtárosainak akarnak segíteni. Ezért ismét elkészítettek egy - talán már kihalóban levő - kiadványfajta: a nyomtatott orvosi könyvek és folyóiratok ajánlójegyzékét, amelynek megjelenéséről előző számunkban már röviden beszámoltunk.

Az ajánlóbibliográfia bevezető tanulmányában a szerzők megpróbálják az amerikai - de talán a hazai valóságtól sem egészen távol álló - helyzet feltárásával felrázni és a szükséges tennivalókra felkészíteni a kórházi könyvtárosokat.

Kórházi könyvtárak a betegközpontú egészségügyi ellátásban : A Brandon/Hill-féle ajánlóbibliográfia bevezető tanulmánya alapján.

Bulletin of the Medical Library Association, 1993,81,2, 141-148.

A jelen hatékony elemzése nélkül a kórházi könyvtáraknak és könyvtárosoknak talán nem is lesz jövőjük. A kórházi könyvtárosoknak túl kell élniük ezt az időszakot és meg kell őrizniük könyvtáraikat a nehéz körülmények között. De hogyan? Hiszen már az orvosi szaksajtóban is látni annak jeleit, hogy a könyvtárosok egyre inkább az információs ágazat perifériájára szorulnak.

A világ egyik legtekintélyesebb szakmai orgánusának szerkesztője például leírta, hogy az orvosi könyvtárosok mint információközvetítők túlságosan gyakran közbelépnek a számítógépes keresés folyamatában. Még azt is hozzátette, hogy a hallgatók részére számítógépes irodalomkutató végző könyvtárosok vagy túlságosan sok tételt, vagy csak kevésbé releváns információkat szoktak találni, s mindez frusztrálja a diákokat. Igen valószínűtlen, hogy az orvosi könyvtárosokat akkor is így ítélik meg, amikor az Index Medicusban keresnek.

De vajon olyan nagy különbség van abban, ahogyan az orvosi könyvtárosokról mint információs szakemberekről saját maguk, illetve aho-

gyan mások vélekednek? Bizonyára nem. A fejlődéshez, de még a pusztta túléléshez is meg kell újulnia a kihívásokkal szembenéző könyvtári szakmának.

A nyolcvanas évek rossz időszak volt az egészségügyben, és különösen az volt a kórházi könyvtárak számára. A kilencvenes években is valószínűleg a túlélés és a változás marad a két kulcsszó.

A világ már most is nagyon más az egészségügyben dolgozó könyvtárosok számára, mert olyan óriási előrelépés történt a hálózati technológia és a közvetlen felhasználói hozzáférés területén.

Mindez már igazi változás. Egy évtizede még a könyvtárosok falak közé zárva éltek, most viszont a világ egészére kiterjedő, elektronikus hálózaton keresztül történő hozzáférésre törekednek. Úgy tűnik azonban, mintha a hangsúly gyakran az információkhoz való hozzáférés képességén lenne, nem pedig a célon, amiért mindez történik. A "miért" kérdés feltevése helyett a könyvtárosok körében hagyomány, hogy boldogan használják az adott információhordozót - néha csak azért, mert kéznél van. Próbálják ugyanakkor kitalálni, hogy mi lesz 2000-ben a kórházi könyvtár és könyvtáros szerepe. De előre látni a jövőt úgy, hogy nem ismerjük az akkori igényeket, azt jelenti, hogy minden lehetőségre számítani kell. Ezt figyelembe kellene venniük a könyvtárosoknak is. Ki tudja: a ma élenjáró technológia, a CD-ROM holnapra talán "megunt ócskaság" lesz.

Függetlenül attól, hogy milyen módszert alkalmaznak, a könyvtárosok nem adhatják fel alapvető feladataikat, azaz a rögzített ismeretek beszerzését, feldolgozását és hozzáférhetővé tételét. De vajon nem adjuk-e fel ezt az alapvető szerepet akkor, amikor elfogadjuk, hogy a hozzáférés helyettesíti a beszerzést?

A gyűjteményépítés válaszút előtt áll. Mindig is frusztráló hatása lesz annak, hogy a felhasználók igényeit úgy próbálják a könyvtárosok kielégíteni, hogy az információs egységek milliőiből csupán elenyészően kis százalékot tudnak beszerezni. Ugyanakkor, ha mindenki csak hozzáférni akar és senki sem szerzeményez, magától vetődik fel a kérdés: kitől lehet majd az információkat beszerezni? A könyvtárosoknak meg kell küzdeniük ezekkel a problémákkal. A legnagyobb könyvtárakat kivéve, az állományépítés felhasználóvezérelt, és a gyarapításban az azonnali igények uralkodnak. A nem azonnali igények háttérbe szorulnak, és mindez

népszerűtlen intézkedésekkel jár együtt. Annak megértése, hogy ezeket a döntéseket meg kell hozni és hatékonyan végre kell hajtani, nagy felelősséget jelent a könyvtár működtetője és gyarapítója számára. Miközben mindez a felsőoktatás orvosi könyvtárai számára még ma is inkább csak elmélet, a kórházi könyvtárak többségében kezdettől fogva ez a gyakorlat.

A kórházi könyvtárosok tapasztalata szerint a szakkönyvtárakban változatlanul használják a könyveket és folyóiratokat. A könyvtárak egy részüket megvásárolják, a többihez más módon férnek hozzá. De ahogyan az egyik módszert a mai divat szélsőségesen előtérbe tolja, az nem igazán érdeke sem a használóknak, sem a könyvtárosoknak. Minden kórházi könyvtárosnak intézményi környezete függvényében kell döntéseit meghoznia. A nyomtatott könyvekben és folyóiratokban rögzített ismeretek hatalmas bázisát a közeljövőben nem fogják visszamenőleg elektronikusan feldolgozni. A könyvtárosoknak ugyanakkor elérhetővé kell tenniük ezeket az ismereteket. Miközben a könyvtárosok az információs bőséggel viaskodva megkísérlik valamennyi információ szolgáltatását, néha elfelejtik, hogy a felhasználók nem akarnak mást, mint egyszerűen csak megtalálni a keresett ismereteket a könyvtár falai között.

Sok kórházi könyvtáros küszködik a könyvtárosokról kialakult kép miatt mind saját intézményében, mind tágabb értelemben, a kórházi élet egészében. A kórházi vezetők soha nem tekintették és nem is fogják a kórházi könyvtárat a betegellátás részének tekinteni csupán amiatt, hogy olvassák a gyűjteményben meglevő dokumentumokat. A kórházi könyvtárakról ugyanis gyakorlatilag nem esik szó az orvosi szakirodalomban.

A kórházak átszervezésével és a betegközpontú kórházak kialakulásával a helyzet mára már kritikussá vált. Az a könyvtár, amelyik nem betegközpontú, nem tartható fenn sokáig. "Betegközpontúság" és "kórházi könyvtár" olyan fogalmak, amelyek a legtöbb kórházi vezető fejében nem kapcsolódnak össze. Hogy ez megváltozzon, az a könyvtáros felelőssége. (Ennek egyébként nem a legjobb módja a könyvtári zsargon használata.) Némely kórházi könyvtárost annyira lefoglal a munkája, hogy megfeledkezik a kórházi vezetők információs igényeiről, és elfelejti azt is, hogy a pénzügyi források felett is ők döntenek.

A könyvtár túlélésének egyik biztosítéka az lehet, hogy a könyvtáros az átlagosnál sokkal jobban törődik azzal, hogy információkat tudjon

szolgáltatni a kórházvezetők számára. A közvetlenül szerzett tapasztalatnak mindig nagyobb hatása van, mint ha csak hallomásból ismer az ember valamit.

Nemcsak a jövő, de a jelen érdeke is azt követeli, hogy a kórházi könyvtárosok nélkülözhetetlenek legyenek az orvosok szakmai életében. Ha még nem alakult ki ilyen kapcsolat, akkor azt ki kell építeni. Ennek eszköze lehet például a személyre szóló referáló szolgáltatás, a külső forrásokból való hozzáférés fejlesztése, vagy a gyűjtemény használatának kényelmesebbé tétele.

Az orvosokat meg kellene kérni arra, hogy ismertessék a vezetőkkel a kórházi könyvtárnak a betegellátásban játszott fontos szerepét, ők ugyanis hatásos szószólói lehetnek a kórházi könyvtárak és könyvtárosok érdekének. Az orvosokban tudatosítani kell, hogy könyvtárukat a megszűnés veszélye fenyegeti.

Mindebből úgy tűnik, hogy a kórházi könyvtárak és könyvtárosok helyzete változó és bizonytalan. Vannak mégis olyan könyvtárosok, akik meg tudnak felelni a kihívásoknak, és fejleszteni tudják könyvtáraikat. Azokról a kollégákról van szó, akik szembeszállva a könyvtárosokról kialakult képpel, meggyőzték vezetőiket arról, hogy sem a jószándékú önkéntesekkel, sem a számítógépekkel nem helyettesíthetők.

Lehet, hogy a kemény munka mellett ehhez olyan módszereket is alkalmaztak, amelyek idegenek a hagyományosan szolgáltatásra orientált könyvtárosoktól, mint például a könyvtári marketingtevékenység. Az ő számukra az elkövetkező évek izgalmasak lesznek. A kórházi könyvtárosság alapvető szerepe bizonyára a maihoz hasonló marad a jövőben is. Változni a szerep betöltéséhez szükséges módszerek fognak, és a kórházi könyvtárosoknak e változások élén kell állniuk.

(Kovács (D) Katalin)

DEE, Ch., BLAZEK R.: Information needs of the rural physician: a descriptive study. Bulletin of the Medical Library Association, 1993,81,3,259-264.

A falusi orvosok információs igényei

Hat közép-floridai, 2260 és 16 849 közötti lélekszámú községben, 12 orvos információszerzési szokásait vizsgálták interjú és megfigyelés módszerével.* Öt községben volt kórház, de ezek könyvtárai közül három felelt meg az információforrásokkal, személyzettel szemben támasztott követelményeknek. Ebben a három kórházban 4-70 folyóírra fizettek elő, 65-500 könyv volt az állományukban, ami elég nagy különbséget mutat. Mindhárom kórház ágyszáma meghaladta az 51-et, mindegyik könyvtárban volt másolat-szolgáltatás, könyvtárközi kölcsönzés és mindháromban rész munkaidős könyvtáros dolgozott. Csupán egy kórházban volt ugyanakkor kizárólag a könyvtár céljaira kijelölt helyiség.

A vizsgálatban részt vevő orvosok között volt a húszas éveinek közepén járó és volt, aki elmúlt 60. Közülük hatnak volt módjában kórházi könyvtárat látogatni, hatnak nem volt hozzáférése.

A megkérdezettek közül kilencen voltak családi orvosok vagy belgyógyászok. Tíz különböző (köztük három külföldi) egyetemen végezték tanulmányaikat.

Hattól hatvan betegig, átlagosan 35 beteget láttak el naponta 10-12 órás rendelési idővel.

Annak, hogy falun vállaltak munkát, különböző okai voltak. Volt, aki magas jövedelmet, más változatos munkát várt, volt a falu iránt családi elkötelezettséget érző orvos, akadt olyan, aki elégedetlen volt az egyetemi-klinikai környezettel. Kötelezettségek teljesítéséről is szó volt: egyesült államokbeli állandó lakhely követelményéről (nyilván külföldi orvos(ok)ról volt szó és innen is erednek a külföldi diplomák), valamint a tanuláshoz nyújtott állami támogatás visszafizetéséről.

*Bár a felmérés nem tekinthető reprezentatívnak, több érdekes tényt tár fel az amerikai vidéki orvosok és kórházi könyvtárak számunkra kevésbé ismert életéből. (A Szerk.)

A betegellátással kapcsolatos információigényt 144 beteg kartonjának vizsgálatával határozták meg. A kartonok 33,4%-a eredményezett egyedi, konkrét betegellátási kérdést. Ezek 75%-a a kezelésre vonatkozott. Egy-egy fél munkanap alatt a kórházi könyvtárat látogatni tudó orvosoknál 22, a könyvtári hozzáférésszel nem rendelkezőknél 26, a betegellátással kapcsolatos kérdés merült fel.

A kérdések megoldására a leggyakrabban kollégáikhoz fordultak. Ők jelentették a leggyorsabban elérhető információforrást, mivel a felmérésben szereplő orvosok tudták, hogy a megkérdezett kollégák véleményében bízhatnak és nem kell a szakirodalomhoz, akárcsak saját házi könyvtárukhoz fordulniuk.

A megkérdezett orvosok 91,7%-a látogatta a helyi és 83,3%-a az országos konferenciákat, továbbképző tanfolyamokat, amiben nem jelentett különbséget a könyvtárhoz való hozzáférés megléte vagy hiánya. A különféle összejövetelek, bár az egyedi kérdésekre kevésbé lehet általuk válaszokat kapni, az általános informálódás fontos eszközei és a kollégákkal való közvetlen kapcsolat mellett a második leggyakrabban használt kútfőt jelentették.

Hárman (25%) nem fizettek elő egyetlen szakfolyóíratra sem. Öten 1-8, hárman 9-nél több folyóíratra fizettek elő. A folyóíratelőfizetések száma és a könyvtárhasználat lehetősége között nem volt összefüggés, így pl. azok az orvosok, akiknek módjukban állt volna folyóíratokat könyvtárakban használni, nem éltek ezzel a lehetőséggel, annak ellenére sem, hogy ők fizettek elő kevesebb folyóíratra. Hasonló volt a helyzet a könyvekkel kapcsolatban is és általában is elmondható, hogy alacsony volt a könyvtárhasználat szintje.

Az információszerzés legfőbb akadályaként az időhiányt említették. A megkérdezetteknek lett volna igénye könnyen hozzáférhető, magas színvonalú információra, de nem hajlottak a számítógépes források igénybevételére. Elsősorban nem bibliográfiai, hanem a betegellátásban azonnal hasznosítható információt kívántak.

A felmérés tapasztalatai alapján célszerű lenne, ha a belgyógyászati és családi orvosi kézikönyvek legfrissebb kiadásainak teljes szövege elérhető lenne integrált online kereséssel és a National Library of Medicine kifejlesztene egy olyan szakértői rendszert, amelyik a falusi orvosok igényeinek megfelelően a betegellátásban felmerülő kérdésekre tudna azonnali választ adni.

(Koltay Tibor)

"Színes oldal"

Az alábbikaban nem szorosan vett szakmai kérdésekről lesz szó, de biztosak lehetünk benne, hogy hasonló, a szakirodalmi információ igényeihez igazított rendszerekkel előbb-utóbb találkozni fogunk.

Online kapcsolat a Time magazinnal

From the publisher. Time, 1993. szeptember 13., 4.

Azok az olvasók, akik arra vágnak, hogy egy-egy cikkre reagálva közvetlen kapcsolatba lépjenek, netán vitatkozzanak a Time szerkesztőivel vagy szerzőivel, ezt ez év szeptember 12-e óta megtehetik. A Time ugyanis az első olyan lap, amelyik most már online párbeszédés üzemmódban hozzáférhető. A szolgáltatás az America Online - az USA lakossági online szolgáltatóközpontjai közül a legdinamikusabban fejlődő rendszer - hálózatán keresztül érhető el. Az előfizetők számítógépükön - amerikai idő szerint - vasárnap délutánonként már olvashatják a legfrissebb kiadás teljes anyagát. Az olvasó kedvére böngészhet a legújabb számban, de korábbi cikkeket is kikereshet az adatbázisból. Ha sürgető vágyat érez a reagálásra, ezt a számítógép segítségével azonnal megteheti, mert a Time Online kétirányú kapcsolatot tesz lehetővé. Az olvasói vélemény egy elektronikus "hirdetőtáblán" jelenik meg, lehetőséget nyújtva a lap újságíróinak, illetve a többi előfizetőnek arra, hogy elolvassák és válaszoljanak rá. A szerkesztőség további szolgáltatásként rendszeres online fórumot fog tartani az előfizetők és az újságírók részvételével. Az online szolgáltatással a Time, amely az 50-es évek elejétől kezdve folyamatosan nyomon követi a számítástechnika fejlődését és rendszeresen beszámol annak eredményeiről, maga is részévé válik a mára már igen kiterjedt és rendkívül gyorsan fejlődő interaktív számítógépes kultúrának.

Az angol virtual reality vagy másképpen cyberspace kifejezés olyan, számítógép segítségével létrehozott háromdimenziós környezetet jelöl, amely a felhasználó számára a valóság érzetét kelti. A virtuális valóság működését viszonylag könnyen elképzelhetjük, ha a repülősök vagy az űrhajósok kiképzésénél használt, repülést szimuláló kabinokra gondolunk. A virtuális valóságban persze, nincs szükség szimulációs kabinra. Ehelyett a számítógép előtt ülő felhasználó egy speciális sisakot és kesztyűt ölt magára. E "ruhadarabok" segítségével érhető el, hogy a mesterségesen létrehozott környezet valóságosnak tűnjön, és az élmények átélhetők legyenek. A külföldi szaksajtó szerint belátható időn belül megvalósul a virtual reality könyvtári alkalmazása is.

Felhasználók, vigyázat! Itt az új számítógépes

"szenvedélybetegség": a virtuális valóság.

Germain, E.: In the jungle of MUD. Time, 1993. szeptember 13., 51.

Képzelse el a Kedves Olvasó, hogy egy trópusi őserdőben állva éppen azt próbálja eldönteni, hogy a távolban látszó maja templom romjaihoz menjen, vagy másszon fel inkább az egyik fára, abban a reményben, hogy megpillanthat néhány majmot. Hirtelen, a feje fölött levő faágon feltűnik egy jaguár, amely farkával ide-oda csapkodva, sárga szemét Önre mereszti. Nos, ilyen körülmények között nem is tűnik már olyan jó ötletnek a fáramászás. Azt ugyan nem hiszi, hogy a jaguár emberevő, de azért erről nem szeretne személyesen meggyőződni. Így nincs más lehetősége, mint irány az erdő. Ott aztán hanyatt-homlok addig rohan, amíg véglegesen, reménytelenül el nem téved. De azért ne essen pánikba. Szakítsa meg a programot, és egy mély lélegzetvétel után indítsa újra. Végül is nem Panamába indul, csak egy, valahol a pennsylvaniai Pittsburgh-ben levő számítógéphez csatlakozik, és nem egy exotikus környezetet készül felfedezni, csupán egy számítógépes rendszert. Ez a rendszer a MUD (Multi-User Dungeons), amely a többfelhasználós számítógépes szimulációs játékok összefoglaló angol neve. Ez a legújabb számítógépes mánia, a MUD igazi nagy ugrást jelent a számítástechnikában. A rendszer segítségével nemcsak a világ bármely pontján levő számítógép-használóval lehet kommunikálni, de lehetőség van képzeletbeli világok felépítésére is. Az első ilyen rendszert 1979-ben azért találták ki, hogy angol

egyetemisták egy népszerű játékot, a Dungeons and Dragons nevűt, számítógéppel játszassák. Az utóbbi években a számítógépek tudósai az eredetit messze felülmúló MUD-okat készítettek, és ezek villámgyorsan népszerűvé váltak a felhasználók körében. Némelyik MUD templomokat, tereket, patkolókovácsokat megjelenítve, középkori falvak életét eleveníti meg, mások sci-fik és mesék színhelyeinek mintájára készültek. A Massachusetts Institute of Technology (MIT) munkatársai saját híres média laboratóriumuk hasonmását készítették el, amelynek irodái és folyosói éppen olyanok, mint a valóságban. Egy másik számítógépes csapat a londoni metró egy részét alkotta meg ily módon, hozzáépítve még egy virtuális aluljárót is.

E valódinak tűnő mesterséges világok számát jelenleg mintegy 300-ra becsülik. (Pontosan nem lehet tudni, mert új és új MUD-ok születnek vagy jönnek divatba, mások pedig érdektelenné válnak és elavulnak.) Legnagyobb részük elérhető az Internet óriási, globális hálózatán keresztül. Egy MUD-ban játszani olyan, mint egy irodalmi útvesztőben bolyongani. A színhelyeket rendszerint néhány szóval jelölik, és köztük az ember ilyen parancsok beírásával tud mozogni, mint például: menj nyugat felé, mássz fel, lépj be a kastélyba. Utazás közben vihogó robottal, alvó lajhárral és hasonló furcsa dolgokkal találkozhatunk. De kommunikálhatunk távoli számítógépével a rendszerbe bekapcsolódó másik játékoskal, vagy embernek tűnő, de valójában csupán ravaszul megtervezett számítógépes programokkal is. Akivel a játék során találkozunk, azzal többféle kapcsolatot tudunk létesíteni. Kommunikálhatunk szavakkal (megjelenítve üzenetünket a másik monitorán), vagy "érzelmek" segítségével (valamilyen érzést vagy cselekedetet szimulálva). A korai MUD-ok játékosai idejük nagy részét azzal töltötték, hogy a többiekben valamilyen fizikai fájdalom érzetét keltsék. A mai, sokkal fejlettebb rendszerekben a résztvevők minden fajta intim kapcsolatra képesek, beleértve a szimulált szexet is. A szexszel azért vigyázni kell, mert a játék során könnyen rászedhetik az embert. Mivel minden játékos olyan szerepet játszik, amelyet akar, sokan a másik nemhez tartozónak adják ki magukat. Az MIT egyik kutatója által végzett, a MUD társadalmi hatását mérő vizsgálatból az derül ki, hogy sok férfi azért választja a nő szerepét, mert tudja, hogy így több virtuális szexélményben lesz része. A nők pedig éppen ellenkező indíttatásból, azért adják ki magukat szívesen férfinak,

mert azt akarják, hogy szexuálisan ne molesztálják őket. A felmérés egyik alanya, egy író nő például gyakran játszik egy "machó", sörívő, semmivel nem törődő ifjút. Így lehetősége van arra - vallja -, hogy megtudja, hogyan élnek a férfiak, másrészt játék közben megszabadulhat a frusztrációtól, amit az életben valódi férfiak okoznak neki.

A szülők és a számítógépes rendszerek működtetői legnagyobb megdöbbenésére a MUD veszélyes kábítószernek bizonyul. Diákok képesek heti 80 órát is játszani. A szenvedélyes játékosok elhanyagolják tanulmányaikat és túlterhelik a helyi számítógépes hálózatokat. Tavaly az Amherst főiskola kitiltotta az intézmény számítógépes rendszeréből a MUD-okat. Ausztrália pedig odáig ment, hogy az egész földrészen betiltotta ezt a játékot. Néhány pedagógus ugyanakkor azon fáradozik, hogy ezt a fajta kreativitást hasznossá lehessen tenni. A Massachusetts-beli Cambridge-ben már több MUD-ot készítettek gyerekek számára, többek között az Oz, a csodák csodáját. A Yellowstone Nemzeti Park modelljét, amelyben gejzírek működnek és rénszarvasok vándorolnak, egy kilenc éves gyerek készítette. A kislány nyári élményeinek megírása helyett inkább megépítette a családi vakáció színhelyének valódinak tűnő, "működő" mását.

Még senki nem találta meg annak a módját, hogyan lehet pénzhez jutni ezekkel a játékokkal, de a kereskedelmi hasznosítás ideje valószínűleg már nincs messze. Már léteznek olyan MUD-ok, amelyekben a játékosok kincsek megtalálásával vagy az ellenség megölésével pontokat gyűjthetnek. Amint valaki kitalálja, hogyan lehet e mesterséges világokban valódi pénzéért játszani, biztos, hogy valódi tettekre fog sor kerülni.

(Kovács (D) Katalin)

**Készült az Országos Orvostudományi Információs Intézet és Könyvtár
Sokszorosító Üzemében
Felelős vezető: Selmecsi Nándor**

